

2 0 2 2

NOTULEN BUITENGEWONE VERGADERING GEMEENTERAAD UTRECHT

7^e vergadering – 29 maart 2022

Vergadering van de gemeenteraad, gehouden op dinsdag 29 maart 2022 te 15.00 uur.

Voorzitter: mevrouw Dijkma, burgemeester.

Aanwezig zijn de leden: Assen, Bakker, Bijsterbosch, De Boer, Bos, Bosch, Van Corler, Van Dalen, Deldjou Fard, Dekkers, Van Dun, Ferket, Frank, Gilissen, Işik, Heijne, Van Heuven, Te Hoonte, Kleinrensink, De Koning, Koning, Koppelaar, Van der Marel, Naphegyi, De Pagter, Rood, Saiah, Sasbrink, Schers, Schilderman, Schipper, Schreuder, Van Steeg, Sturkenboom, Vonk, Wiegant, Wijmenga, Zwanenberg en Van der Zweth.

Tevens zijn aanwezig de wethouders Diepeveen, Eerenberg, Van Hooijdonk, Klein, Streefland-Driesprong, Verschuure en Voortman, alsmede de gemeentesecretaris, mevrouw Haanen.

Griffier: mevrouw Van Hall.

1. Opening van de vergadering.

De **VOORZITTER**: Dames en heren! Welkom allemaal bij deze buitengewone raadsvergadering, waarin wij afscheid nemen van de vertrekkende raadsleden. Er is in de zaal vanzelfsprekend een speciaal welkom voor de familie en vrienden van de vertrekkende raadsleden. Ik heb de raad nog nooit zo vol gezien. Dat is fantastisch om te zien.

Er zijn natuurlijk een heleboel mensen die via de livestream meekijken.

Er is een aantal afwezigen en laatkomers: de heer Peters, de heer Bakker, de heer Sungur, de heer El Abassi, mevrouw Meerding en mevrouw Zwinkels.

Op de agenda staat dat wij beginnen met het verslag van de commissie tot onderzoek van de geloofsbrieven, maar dat doen wij even niet. Ik stel voor dat wij beginnen met het afscheid van de vertrekkende raadsleden.

De heer **WIJMENG**A (ChristenUnie): Voorzitter! Ik heb een punt van orde. U noemde mijn fractiegenoot Rik van der Graaf niet. Hij heeft zich echter keurig voor deze vergadering afgemeld.

De **VOORZITTER**: Bij dezen is deze omissie goedge maakt. Dank u wel, mijnheer Wijmenga. U bent scherp als altijd.

Ik zal iets uitleggen over de orde der dingen. Die vraagt iets van ons allemaal. Wij zullen met elkaar veel verhalen wisselen. Als voorzitter van de raad zal ik de vertrekkende raadsleden toespreken. Dat zal gebeuren in de volgorde van de leden die het kortst deel uitmaakten van de raad tot en met de nestor. Vervolgens mag de raad iets terugzeggen.

Wij hebben een briljante timer. Die hoeft ik gelukkig niet te bedienen. Wij zullen er echter op letten dat iedereen zich aan de spreektijd houdt.

3. Afscheid van de vertrekkende raadsleden.

De **VOORZITTER**: Dames en heren, leden van de raad, leden van het college, beste mensen op de tribune, geliefden, familie, vriendinnen, vrienden en iedereen die meekijkt! Van harte welkom in het stadhuis en welkom in de raadzaal, bij deze buitengewone vergadering. Dit is eigenlijk een van de meest bijzondere momenten uit ons democratische bestuur, namelijk de wisseling van de gemeenteraad. Wij beginnen met het afscheid nemen van de op dit moment zittende leden. U hebt even aan het idee kunnen wennen, maar nu is het dan toch echt zover.

Ik zal dadelijk de vertrekkende leden een-voor-een toespreken in de volgorde van de lengte van de tijd dat zij in ons midden zijn geweest.

In iedere raadsperiode gebeurt er wel iets dat de boeken ingaat. Soms zijn dat zelfs verscheidene momenten. Dit was zo'n raadsperiode. In de eerste plaats is dat de tramaanslag op 18 maart 2019. Het was een verschrikkelijke en zinloze terreurdaad die wij nooit meer vergeten, net als de saamhorigheid die deze gebeurtenis in Utrecht teweegbracht. Er waren vier dodelijke slachtoffers te betreuren. Op 18 maart herdachten wij hen op het 24 Oktoberplein. Het was goed om te zien dat veel mensen, ook uit uw midden, bij deze herdenking aanwezig waren. Het kon weer en mocht weer.

De tweede gebeurtenis is de coronacrisis. Twee jaar, dus de helft van deze raadsperiode, bepaalde het virus ons leven en ons raadswerk, los van het vergaderen via Teams. De een was er wat sneller aan gewend dan de ander. Er werd digitaal gestemd. De bus ontbrak in de raadzaal. Wij misten de sociale contacten in het stadhuis, het de wijken ingaan en de zaaltjes bezoeken, kortom, alles wat het vak van volksvertegenwoordiger zo mooi en dankbaar maakt.

Natuurlijk gebeurde er de afgelopen vier jaar meer. Een aantal dingen wil ik graag noemen. De gemeenteraad ging van twee naar maar liefst zes commissies. Wij gingen parallel vergaderen. Vanwege de renovatie van het stadhuis vergaderde de gemeenteraad – je zou het na deze hectische tijd bijna vergeten – in dat prachtige kantoorpand aan de Varrolaan.

Utrecht groeide door. Wij verwelkomden de 350.000ste inwoner van de stad. Wij kregen de start van de Vuelta toegewezen, die dit jaar eindelijk hier zal plaatsvinden. De grootste fietsenstalling ter wereld werd hier geopend. Er gingen trams rijden, nieuwe. De Domtoren werd in de steigers gezet. Straks komt er een gebouw dat hoger wordt dan de Domtoren. Ook dat nieuws maakten wij in deze raadsperiode mee. Van dichtbij maakte de raad mee wat de groei van de stad voor de Utrechters – maar ook voor het raadswerk – heeft betekend.

In de vierde stad van Nederland leven en volksvertegenwoordiger zijn, is een serieuze zaak. De coronacrisis zorgde ervoor dat vier jaar misschien wel aanvoelde als acht jaar. De raadsleden combineren dit werk vaak met een baan en een gezins- en privéleven, zo goed en zo kwaad als dat gaat. Dat betekent veel. Hobby's schieten er vaak bij in. U doet dit werk uit liefde voor uw stad, want u wilt Utrecht en de Utrechters dienen. Dat doet u met dermate veel passie dat u zelfs de omgangsvormen binnen en buiten de raadzaal – die worden er overigens niet beter op; ik kom daarop dadelijk terug – op de koop toe neemt.

De afgelopen vier jaar zagen wij dat raadsleden tussentijds vetrokken. Utrecht is en blijft voor Den Haag een talentenpoule. Zelfs de vorige burgemeester ontkwam daar niet aan. Soms moesten mensen zich door de omstandigheden laten vervangen. Dit en nog veel meer bepaalde de raadsperiode 2018– 2022. What a ride it was. Een aantal van u zie ik morgen weer als wij de nieuwe gemeenteraad installeren. Tegen een aantal van u zeggen wij vandaag: tot ziens!

Inderdaad tot ziens, want als wij u niet op de publieke tribune zien, dan hopelijk wel als lid van de vereniging van oud-raadsleden, maar voordat u uzelf "oud-raadslid" mag noemen, moet u nog even mijn afscheidsspeech ondergaan.

Ik dank u allemaal voor de fijne samenwerking en ook voor het vertrouwen. Ik wil nu alvast zeggen: het ga u allemaal goed!

De eerste van de vertrekkende raadsleden is Fiona Frank.

Beste Fiona! Misschien ken jij het reclamespotje nog van de medewerker die onder luid applaus van zijn collega's afscheid neemt met de legendarische woorden: "dat het twee fantastische dagen waren". Bij jou waren het vier maanden, maar in die korte periode in de gemeenteraad heb jij Utrecht alles gegeven wat jij in je hebt. Je ziet jezelf als wereldburger. Je wil je inzetten voor een mooiere, eerlijkere en meer leefbare wereld. Geen loze doelen, zeker niet gezien de tijd waarin wij nu leven. Jij was al "woke" voordat die term bestond. In Utrecht en daarbuiten doe jij heel veel om onze wereld een stuk mooier te maken. Je zet je met hart en ziel in voor de opvang van mensen die zijn gevlucht, zoals nu de mensen uit Oekraïne. Jouw werk voor Ketikoti Utrecht, de werkgroep Bitterzoete Route in Lombok en 030% zette je graag even op een laag pitje om als gemeenteraad jouw stad te dienen, maar ik weet zeker dat wij jou na deze vier fantastische maanden de komende jaren nog veel terug zullen zien. Namens Utrecht veel dank, Fiona. Ik overhandig je graag een oorkonde en een cartoon.

(De voorzitter overhandigt daarop, onder applaus van de aanwezigen, mevrouw Frank de oorkonde en de cartoon.)

Mevrouw **FRANK** (GroenLinks): Voorzitter! Mijn laatste uur in de raad is tevens de eerste keer dat ik hier achter het spreekgestoelte sta. Ik dacht aan de reclamekreet: "Vier maanden is niet lang." Maar vier maanden is lang genoeg om een aantal dingen te beseffen. Bijvoorbeeld:

- Dat het lidmaatschap van de raad niet samengaat met het beroep van docent en al helemaal niet in andere vakantieregio's, omdat je dan nooit vakantie hebt. Ik moet vandaag ook eerder weg omdat ik vanavond nog les moet geven in Amsterdam.
- Dat je achter de schermen veel dingen voor elkaar kunt krijgen en daar blij mee kan zijn.
- Dat de positie van mensen die vluchten in Utrecht wat verbeterd is.
- Dat de diversiteit en inclusie in de raad nog sterk verbeterd in Amsterdam worden.
- Dat het hebben van een functiebeperking of een kwetsbare gezondheid niet altijd leidt tot begrip.
- Dat de raad geen afspiegeling is van de Utrechtse samenleving. Ik had gehoopt dat er in maart 2022 een meer diverse raad zou aantreden. Helaas is dat niet het geval.

Gelukkig kan men inderdaad buiten de raad veel betekenen. Na jaren lobbyen komt er eindelijk een slavernijmonument en herdenken wij dit jaar in Utrecht voor de vijfde keer de afschaffing van de slavernij in Suriname. Dat betekent dat u mij nog veel zal zien en dat ik als bestuurslid van Ketikoti Utrecht, Saluti, De Bitterzoete Route en 030% nog vaak aan de poorten van de politiek zal komen rammelen.

Dank u wel.

(Applaus).

De **VOORZITTER**: Andrea Naphegyi. Beste Andrea! Jij hebt maar kort in de raad gezeten, maar in die korte tijd heb jij grote indruk gemaakt door de manier waarop jij je hard hebt gemaakt voor een betere toegankelijkheid van de stad voor mensen met een beperking. Met jouw inbreng kwam er meer besef dat toegankelijkheid niet zomaar iets is, maar dat het de poort naar meedoen in de samenleving is. Vanaf de eerste raadsvergaderingen waar jij aan deelnam, kwamen er in hoog tempo mondelinge en schriftelijke vragen binnen en daarop volgde een aantal heel mooie toezeggingen.

Wat ik bijzonder vind, is dat jij het geluid van de stad heel goed in de raad kon laten horen. Ik denk dat wij jou mogen karakteriseren als een activist die bij het helpen van kwetsbare inwoners de vinger op de zere plek wist te leggen. Eén van jouw verdiensten is het opzetten van een inclusieteam en het werken met ervaringsdeskundigen. Ik hoop van harte dat alles wat jij in korte tijd hebt bereikt zal worden doorgezet. Dank je wel.

(De voorzitter overhandigt daarop, onder applaus van de aanwezigen, mevrouw Naphegyi de oorkonde en de cartoon.)

Mevrouw **NAPHEGYI** (D66): Voorzitter! Beste raadsgenoten, wethouders en burgemeester. Ik ben hier zeven maanden geleden rollend binnengekomen. Nu sta ik jullie hier toe te spreken.

Wij hebben samen bijzondere momenten meegemaakt. Zoals mijn fractiegenoten zeggen, ben ik een strijder die zich voor een toegankelijke en inclusieve stad inzet. Ook jullie hebben dat gemerkt.

Ik heb er het volste vertrouwen in dat de nieuwe raad doorgaat om van Utrecht een stad te maken waarin iedereen zichzelf welkom voelt. Ik dank iedereen heel hartelijk voor de samenwerking.

(Applaus.)

De **VOORZITTER**: Sebastiaan Rood. Beste Sebastiaan! Op 6 oktober jl. las jij groep 8 van de Anne Frankschool voor uit het boek "Van boswachter tot youtuber". Het was Kinderboekenweek. Het thema was "worden wat jij wil". Jij vertelde de klas enthousiast over jouw werk als raadslid. Wat uit jouw instapost niet duidelijk werd, was wat vroeger jouw droomberoep was. Misschien was dat gemeenteraadslid.

Je bent in ieder geval heel duidelijk over wat een lokale volksvertegenwoordiger in huis moet hebben. Je moet "een positief verschil willen maken in de leefwereld van mensen. Utrechters moeten echt zien dat wij impact maken".

Jij sprong op een voorbijrijdende trein, was een halfjaar gemeenteraadslid en in die maanden gooide jij jouw volle gewicht in de onderwerpen Onderwijs, Sport, Vastgoed en de wijken Overvecht en Noordwest. Je bent terecht trots op de aanzet voor een Utrechtse mensenrechtenagenda. Hopelijk bevielen die zes maanden dermate goed dat ze naar meer smaken. Misschien zien wij jou ooit in deze zaal terug. Je weet maar nooit. Verschillende collega's hebben dat al laten zien. In de Utrechtse raad kennen wij veel "come back kids". Dan blijkt het wellicht echt jouw droombaan te zijn. Dank voor jouw inzet voor Utrecht en voor de Utrechters. Ik wens jou alle goeds.

(De voorzitter overhandigt daarop, onder applaus van de aanwezigen, de heer Rood de oorkonde en de cartoon.)

De heer **ROOD** (GroenLinks): Voorzitter! Het was mij een eer om samen met u allen Utrecht te mogen dienen. Er zijn veel hoogtepunten geweest, waarbij ik de meeste energie haalde als ik wat

voor mensen betekende. Urgentie voor studenten met een beperking. Betere begeleiding voor startende docenten. Aandacht voor sportverenigingen in tijden van corona.

In de raad spreekt men veel over Overvecht, maar de opkomst bij de meest recente verkiezingen was er maar 35%. Er zouden gezien de bevolkingsaantallen eigenlijk vijf raadsleden uit Overvecht moeten komen. Ruurt, Mohamed en ik – nu geen raadsleden meer – wonen alle drie in Overvecht. Van de nieuwe raad woont er maar één lid in Overvecht. Dat is een beetje pijnlijk. Om die reden roep ik de nieuwe raadsleden op om vaker naar Overvecht te gaan dan zij erover spreken. Ik zal mij ook buiten de raad voor Overvecht blijven inzetten. Als er raadsleden in Overvecht op bezoek komen, staat voor hen de koffie altijd klaar.

(Applaus.)

De **VOORZITTER**: Erik van der Marel. Beste Erik! Jij was in een iets verder verleden al eens eerder gemeenteraadslid. Voor jou moesten wij de archieven induiken. Daar lazen wij dat een aantal gemeenteraadsliden er altijd goed voor gingen zitten als jij naar het spreekgestoelte liep. Jouw scherpe betogen – waar je uitgebreid de tijd voor nam; er waren toen nog geen spreektijden – waren uniek. Ze hadden vaak ook een hoge amusementswaarde. Voor de debatfans was jouw vertrek een verlies, maar ineens was je er weer. Erik van der Marel was terug.

Het was misschien een ondankbare taak – even een jaar op de winkel passen – maar zo heb jij dat volgens mij helemaal niet gezien. Het was een ontzettend lastig jaar, waarin zeer taaie dossiers voorbijkwamen. De stad ging gebukt onder de coronamaatregelen. Jij betoonde je een zeer bevlogen en betrokken raadslid. Jij was actief en scherp op de portefeuilles dierenwelzijn, groen, openbare ruimte, ruimtelijke ontwikkeling, Stationsgebied, wijkgericht werken, participatie en wonen. Dat deed jij op je eigen manier, uitgebreid, rustig en met je armen over de zetel heen. Iedereen die jouw betogen met belangstelling volgde, zal het afgelopen jaar als een bonus hebben gezien. Ik hoop jij ook. Voor jou is er nog een aardige bonus, want naast onze dank mag ik jou ook de welverdiende raadspenning overhandigen.

(De voorzitter overhandigt daarop, onder applaus van de aanwezigen, de heer Van der Marel de raadspenning, de oorkonde en de cartoon.)

De heer **VAN DER MAREL** (VVD): Voorzitter! Dank. Ik zal het kort houden. Ik heb mij hierop niet voorbereid.

Ik sta hier dus niet voor het eerst, maar wel in deze raadsperiode. Het is misschien het meest vervelende dat dit niet kon. Ik hoop echter dat de nieuwe raad er weer een gewoonte van zal maken om in de gemeenteraad een bijdrage te geven. Zo hoort het, zou ik haast zeggen.

Ik wil iedereen bedanken, maar zeker ook Tim en Peter. Ik ken ze nog uit de raadsperiode 2016. Ik heb met Peter geen portefeuille gedeeld – Peter, toch mijn dank – maar zeker wél met Tim. Wij zijn het niet altijd met elkaar eens geweest, maar ik kon het altijd verdomd goed met je vinden. Wij kwamen er altijd uit. Ik wil jou daar echt bijzonder voor bedanken.

Ik ben lid van de Vereniging van Oud-Raadsleden. Ik wil iedereen die vertrekt, adviseren om van die vereniging lid te worden. Dat is ongelooflijk leuk. Ze vergadert op fantastisch leuke plekken. Dan zie je elkaar weer eens. Het is bijna een vriendenclub. In de raadzaal niet, maar daarna wel. En zo hoort het.

(Applaus.)

De **VOORZITTER**: Dan kom ik bij Tessa Sturkenboom. Beste Tessa! Je hebt twee soorten politici, de een die hunkert van kinds af aan naar een zetel en de ander ploft min of meer toevallig in het pluche. Jij behoort tot de tweede categorie.

Je studeerde geschiedenis en maakte kennis met de Student & Starter-fractie. Hun verhaal sprak jou aan. Jij werd fractiesecretaris, campagnecoördinator en inhoudelijk woordvoerder. Anderhalf jaar geleden kwam er een zetel vrij. Zoals dat met kleine fracties gaat, kreeg je een loodgieterstas vol portefeuilles. Jij hebt je volgens mij in de raad meteen helemaal thuis gevoeld. Je dook bovenop allerlei lastige thema's, zoals kwetsbare jongeren, seksuele en mentale gezondheid en wachtlijsten in de ggz. Je hebt je favoriete onderwerp – sport – omarmd, met name de roeisport. Je hebt daarmee ontdekt dat politiek helemaal geen ver-van-mijn-bedshow is. De raad van Utrecht kan echt wel wat betekenen en beslissen. Je ziet dat vaak terug in de praktijk. Dat maakt de lokale politiek dynamisch, meer dichtbij en – in jouw woorden – "heel tof". Ik ben blij dat jij deze periode zo hebt ervaren.

Het is minder tof dat wij vandaag afscheid nemen van een hardwerkend, buitengewoon collegiaal en super enthousiast raadslid.

Lieve Tessa, dank je wel, voor alles wat jij voor Utrecht hebt betekend. Hopelijk neem jij al jouw mooie ervaringen mee naar nieuwe stappen die jij zal zetten. Ik wens jou alle goeds voor de toekomst toe.

(De voorzitter overhandigt daarop, onder applaus van de aanwezigen, mevrouw Sturkenboom de oorkonde en de cartoon.)

Mevrouw **STURKENBOOM** (Student & Starter): Voorzitter! Mijn persoonlijke doel was achter het spreekgestoelte staan. Corona kickte in. Ik kan echter wel afsluiten met een heel grote lach. Zoals het een studentenpartij betaamt, zijn wij geen belangengroep. De heer Koppelaar zei dat wij een minuutje mochten spreken. Ik heb wat opgeschreven. Ik ben heel blij dat het niet voor een cijfer is.

Ik ben 29 jaar geleden in Utrecht geboren en ben daar ook getogen. Ik ontdekte Utrecht op mijn roze met blauwe driewieler: Overvecht en de Maliebaan. Ik ben Utrecht pas gaan ontdekken als student, vanuit Nieuwegein. Naar De Uithof, maar ook in de roeiboot op het Merwedekanaal. Vier á vijf jaar geleden ben ik bij Student & Starter terechtgekomen. Ik vond dat zó tof. Waar ik als kind begon – ontdekken, leren en spelen in de stad – kon ik een beetje bij Student & Starter ontdekken. Ik maakte kennis met de politiek, als eerste generatie student, eerste generatie ondernemer en eerste generatie politica. Wat heb ik veel van de partij geleerd. Ik ben heel blij en dankbaar dat straks mensen ná mij dit zullen ontdekken en leren. Ik gun ze dat van harte.

Ik geloof echt dat gemeenteraadsleden conculega's zijn, met de nadruk op collega's. Ze zijn er om te verbinden en om als kinderen van elkaar te leren, nieuwsgierig te blijven en om elkaar als mens te ontdekken. Ik gun dat straks de nieuwe raad ook. Wij moeten dit met elkaar blijven doen. Soms mag er een beetje strijd zijn, maar de raad moet uiteindelijk voor de hele stad iets moois betekenen.

Ik had wel een afscheidscadeautje bedacht, met spelen. Ik dacht aan de Sturk springladder. Die zal ik u niet aandoen, maar er is iets in de maak. Dat heeft te maken met mijn meest recente motie "Spelen stopt niet in de speeltuin, maar in de openbare ruimte". Ik ben op dit moment bezig met een kleine ontwikkelaar die in de openbare ruimte van een domtoren een hinkstapsprongladder maakt waarbij men elkaar leert kennen. Ik hoop dat dit ook ergens in het stadhuis kan. Wij blijven dan met elkaar een beetje in beweging.

(Applaus.)

De **VOORZITTER**: Wij blijven nog even bij de Student & Starter-fractie: Jeffrey Koppelaar.

Beste Jeffrey! Wij hebben jou leren kennen als een politieke nerd – ik hoop dat ik dat zo mag zeggen en dat je niet boos wordt – die van alles op de hoogte is. Jij hebt je ingezet voor van alles en nog wat. Ik denk bijvoorbeeld aan jouw inzet voor jonge cultuurmakers, voor de studentenhuisvesting, voor meer groen in Leidsche Rijn, voor betaalbaar wonen en voor de hoogbouwvisie. Jij hebt altijd het hart op de tong. Jij spreekt uit wat je voelt en wat je vindt. Je bent goedlachs. Je straalt van oor tot oor op een open en eerlijke manier. Ik denk dat dit velen raakt. Met jou erbij is het altijd gezellig. Het liefst praat jij tot in de late uurtjes over de politiek, onder het genot van een biertje.

De politiek heeft voor jou een keerzijde gehad. Wij denken aan jouw ziekteverlof. Het was voor jou geen gemakkelijke beslissing om tijdelijk te stoppen, maar de manier waarop jij en jouw partij dit bespreekbaar maakten en het gesprek voerden over hoe het met jou gaat en over hoe jij je voelt, heeft op heel veel mensen, zeker op mij, diepe indruk gemaakt. Ik wil jou daar echt in het bijzonder voor danken. Ik denk dat dit mensen kan helpen. Dat vind ik lef hebben. Dank je wel.

(De voorzitter overhandigt daarop, onder applaus van de aanwezigen, de heer Koppelaar de oorkonde en de cartoon.)

De heer **KOPPELAAR** (Student & Starter): Voorzitter! Tessa zei het al. Wij hebben even het memo gemist. Wij hebben niets voorbereid. Dan ziet men meteen hoe Tessa is en ik zijn. Tessa heeft in een paar minuten een heel verhaal opgeschreven. Ik doe het met een paar steekwoorden. Wij proberen er toch iets moois van te maken.

Ik ben een tijdje met ziekteverlof geweest. Dat is geen gemakkelijke periode geweest, maar wel een periode waarin ik veel heb geleerd, ook over mijzelf. Ik heb ook veel gesprekken met andere mensen kunnen voeren. Dat is uiteindelijk iets waarvan ik denk dat het mij een sterker mens heeft gemaakt. Hoe gek het misschien ook klinkt, achteraf ben ik dankbaar dat zoiets is gebeurd, omdat je er toch sterker uitkomt. Dat is heel mooi. Wat mij sterkt, is hoe iedereen in de zaal er op allerlei verschillende manieren voor mij was. Ik ben jullie daar allemaal heel dankbaar voor.

Ik ben jullie ook hartstikke dankbaar voor alle mooie samenwerking, eerst van 2014 tot 2018 als fractiemedewerker en nu als raadslid. Ik heb veel mooie dingen mogen doen. Ik ben daar heel dankbaar voor. Dank u wel.

(Applaus.)

De **VOORZITTER**: Jelmer Schreuder. Beste Jelmer! Jij kende elk dossier als je broekzak. Bij het opstellen van een visie stelde jij graag vragen als "wat verandert dit?" en "wat doet dit met de stad?".

Met veel passie heb jij debatten gevoerd over klimaatadaptatie, over energie, over warmte en schone lucht. Ik denk ook dat jij zelf heel trots bent op de realisatie van het zonnepark Meijewetering. Dit sympathieke initiatief leek eigenlijk vermorzeld te worden onder stapels papier. Jij ontdekte dit initiatief. Jij zette je ervoor in en hebt het uiteindelijk toch voor elkaar gekregen.

Ik vind het mooi dat jij ook tijdens de coronapandemie bij diverse studenten- en sportverenigingen langs bent gegaan om erachter te komen hoe zij daar met de beperkingen omgingen. Het is dat soort aandacht van volksvertegenwoordigers dat echt van grote waarde is.

Ik begrijp dat jij een grote liefhebber bent van speciaal bier. Ik hoop dat jij er vanavond eentje opentrekt. Dat zou ik maar gewoon doen. Dan proosten wij op jouw waardevolle inbreng voor deze stad.

Vergadering van 29 maart 2022

8

Dank je wel!

(De voorzitter overhandigt daarop, onder applaus van de aanwezigen, de heer Schreuder de oorkonde en de cartoon.)

De heer **SCHREUDER** (D66): Voorzitter! Op grond van mijn ervaring wist ik wel dat dit zou komen, maar ik heb ik niets voorbereid. Het is vier jaar geleden dat ik hier voor het laatst stond. Het voelt een beetje als een afsluiting van 12 jaar betrokkenheid bij de politiek; de afgelopen twee jaar hier.

Ik heb tijdens mijn laatste raadsvergadering inhoudelijk afscheid genomen. Ik wil nog één keer roepen dat commercie niet altijd vies is. Ik zou ook wel iets over het energielandschap op Rijnenburg willen roepen, of dat ik een terrasje hier voor de deur echt een enorme verbetering vind van het plein. Ik heb dit stiekem allemaal gezegd. Ik vond het een eer en ik vond het een genoegen. Ik heb de collegialiteit van veel van jullie altijd enorm kunnen waarderen. Die is iets om te koesteren.

Ik wil iedereen bedanken. Het was een eer.

(Applaus.)

De **VOORZITTER**: Marcel Vonk. Beste Marcel! Ik zal met de deur in huis vallen. Ook jij bent heel openhartig over iets heel persoonlijks geweest. Dat ging over een niet zo vrolijke fase in jouw leven. Jij groeide op in een gezin waar weinig geld was. Jij weet uit eigen ervaring wat het is om in de schulden te zitten. Dat heb jij als ervaring ook heel erg gebruikt in jouw politieke werk. Jij weet namelijk hoe moeilijk en pijnlijk het is om uit een situatie te komen, maar jij had altijd oplossingen. Er werd ook vaak vóór jou gedacht. Dat vond jij wel eens lastig, denk ik, maar jij hebt alle ervaringen in jouw leven omgezet in iets ongelooflijk positiefs. Als raadslid heb jij je ingezet voor asiel en integratie, jeugd en jeugdzorg, maatschappelijke opvang, Samen voor Overvecht, volksgezondheid, welzijn en wijkgericht werken. Volgens mij krijg jij van deze onderwerpen enorm veel energie. Jij vindt dat er niet over mensen in een lastige sociale positie moet worden gesproken, maar mét hen. Alleen dan kan iedereen echt meedoen en nadenken over werken aan een toekomst, welke problemen je ook hebt. Het is voor jou een heel persoonlijke slogan: "Utrecht maken wij immers samen".

Het is jammer dat jij vandaag afscheid neemt. Ik denk dat jij dat zelf ook vindt. Tegelijkertijd geloof ik één ding: de passie waarmee jij je voor Utrechters hebt ingezet, zullen wij in ieder geval niet vergeten. Dank je wel, Marcel. Ik wens je alle goeds voor de toekomst!

(De voorzitter overhandigt daarop, onder applaus van de aanwezigen, de heer Vonk de oorkonde en de cartoon.)

De heer **VONK** (GroenLinks): Voorzitter! Op het lijstje ontbrak iets. Ik heb ook Wmo een poosje gedaan. Dat is misschien onderbelicht gebleven.

Ik wil natuurlijk veel mensen bedanken: bijna iedereen in de stad waarmee wij hebben mogen werken en de collega's in de raad, maar ook de mensen thuis die het af en toe moesten ontgelden omdat er telefoontjes moesten worden gepleegd en omdat etentjes minder gezellig werden.

Zonder al die mensen hadden wij in Utrecht nooit een LHBTI-opvang gehad.

Vanaf komend jaar zijn alle speelplekken in Utrecht rookvrij. Maar heb ik alles bereikt dat ik wilde? U zei het al: nee. Samen met Mo Saiah was ik één van de weinige mbo'ers in de raad. Om een goede volksvertegenwoordiging te zijn, hoort de raad een afspiegeling te zijn van de stad. Dat is de

raad helaas niet. De helft van de Utrechters heeft een praktische opleiding gevolgd, maar dat zien wij in de raad niet terug. Vandaar dat ik alle partijen die morgen worden geïnstalleerd, wil vragen om vanaf morgen aan de slag te gaan om mensen met een praktische opleiding te zoeken en ze klaar te stomen voor een plek in de raad.

(Applaus.)

De **VOORZITTER**: Als hij aanwezig zou zijn geweest, zou ik Ismaël el Abassi hebben toegesproken en hem een raadspenning hebben overhandigd. Ik zal hem de tekst die ik voor hem heb doen toekomen, net als de raadspenning en alle andere mooie dingen. Dan weet de raad dat.

Mo Saiah werd zojuist al genoemd. Beste Mo! Ik denk eigenlijk dat wat Marcel zojuist zei wel waar is, namelijk dat wij kunnen stellen dat jij het mbo hier een beetje op de kaart hebt gezet. Er is natuurlijk een wethouder voor het mbo gekomen. Het mbo was verankerd in het coalitieakkoord. Jij hebt veel aandacht gevraagd voor stagediscriminatie. Jij vond het terecht belangrijk dat het mbo werd gezien als gelijkwaardig. Het is de motor waarop onze economie voor een belangrijk deel drijft.

Sowieso ging het onderwijs jou aan het hart. Jij hebt eraan bijgedragen dat er in de afgelopen raadsperiode meer aandacht is gekomen voor discriminatie, racisme en ongelijke behandeling. Wij hebben daartoe allerlei waardevolle stappen kunnen zetten, denk bijvoorbeeld aan het recente slavernijexcus en de herdenking van het leed dat Roma en Sinti is aangedaan.

Ook belangrijk is het om te vermelden dat jij een echte Overvechter bent. Jij hebt op een uitstekende manier voor jouw wijk gevochten. Ik hoop en verwacht dat jij dat blijft doen. Overvecht is dat meer dan waard. Overvecht heeft daarbij mensen zoals jij hard nodig. Bedankt voor alles. Ik mag ook iets heel moois doen. Ik mag jou de raadspenning geven. Ik zal jou die overhandigen. Dank je wel!

(De voorzitter overhandigt daarop, onder applaus van de aanwezigen, de heer Saiah de raadspenning, de oorkonde en de cartoon.)

De heer **SAIAH** (D66): Voorzitter! Ik heb mij helemaal niet voorbereid. Ik kwam er gisteravond achter dat wij een minuut hadden om te spreken. Dat wist ik niet. Ik heb ook geen papiertje bij me. Ik spreek even voor de vuist weg.

De afgelopen jaren heb ik echt veel voor de stad mogen doen. Ik ben daar trots op. Het was ontzettend eervol, ook voor de wijk Overvecht en voor het mbo. U hebt dat allemaal genoemd. Ik vond dat erg leuk om te doen. De stad heeft mij heel veel gegeven: vertrouwen, liefde en geloof. Ook dat was heel mooi. Daardoor ben ik de afgelopen vier jaar erg gegroeid.

Met een aantal raadsleden heb ik intensief samengewerkt: Peter van Corler, Hester Assen en Rachel Streefland. Zeker in de beginperiode heb ik daar veel aan gehad. Het was fijn om mijzelf te kunnen vergelijken met vier jaar geleden.

Ik heb hier ook veel nieuwe woorden geleerd. Dat was heel erg leuk en bijzonder. Eén van de woorden die ik nooit meer zal vergeten, is het woord "fideel". Ik had daar nog nooit van gehoord. Ik heb veel nieuwe woorden geleerd. Ook daarmee ben ik ontzettend blij, want daar kan ik nu mee strooien. Het zijn woorden waar je "u" tegen kunt zeggen.

Ik heb een aantal wensen, maar noem er maar een paar. Ik wens de raad veel wijsheid toe. Ik zou graag willen dat de raad en het college hard gaan werken aan de manier waarop zij politiek bedrijven om de politiek begrijpelijker, toegankelijker en inclusiever te maken. Dat zou fijn en mooi zijn. Andere woorden over een afspiegeling van de raad zijn al gezegd, maar dat wens ik vooral

politieke partijen toe, zodat de afdelingen daarmee aan de gang kunnen gaan. Het is echt een opgave voor een stad als Utrecht en heel belangrijk.

Dank u wel, voorzitter. U zult nog van mij horen, zeker vanuit de wijk, want dat is nodig.
(Applaus.)

De **VOORZITTER**: Dames en heren! Ruurt Wiegant. Beste Ruurt. Voor een voorzitter is het soms erg lastig om iedereen aan de afgesproken spreektijd te houden. Van jou daarentegen kunnen wij zeggen dat jij een soort kampioen spreektijd overhouden bent. Jij weegt jouw woorden zorgvuldig. Ik denk eigenlijk dat jij liever was betrokken bij acties in de wijk dan dat je opnieuw een motie of een schriftelijke vraag indiende. Dan denk ik bijvoorbeeld aan een actie die jij hebt georganiseerd voor de verbetering van de verkeersveiligheid in Overvecht Zuid. Samen met diverse buurtbewoners organiseerde jij een buurtfeest, niet om te feesten, maar om aandacht te vragen en om te protesteren tegen het harde rijden in de buurt. Al jarenlang vinden wijkbewoners de straten in Overvecht net racebanen. Met deze sympathieke actie wilden jullie daar verandering in brengen.

Wat veel mensen niet weten, is dat jij een verdienstelijke amateurtoneelspeler bent en bovendien ook zanger en gitarist. Misschien dat wij daar vanavond iets van meemaken. Neem je gitaar mee!

Met het afschaffen van de coronamaatregelen kun jij eindelijk weer aan de bak, maar niet voordat ik jou in ieder geval ook iets moois heb meegegeven: een raadspenning als dank voor al jouw inzet. Dankjewel, Ruurt!

(De voorzitter overhandigt daarop, onder applaus van de aanwezigen, de heer Wiegant de raadspenning, de oorkonde en de cartoon.)

De heer **WIEGANT** (SP): Voorzitter! Ik heb maar een minuut, maar zoals jullie weten, heb ik nooit veel tijd nodig om mijn punt te maken. Heel vaak heb ik in deze zaal gezeten en vurig gewenst dat hetzelfde voor wat meer raadsleden zou gelden, maar dit terzijde.

Het voelt toch gek om hier te staan om afscheid te nemen. Vier jaar voelt best snel. Alles veranderde ook steeds – Varrolaan, corona ... Ik vraag mij af of ik wel genoeg met de tijd heb gedaan.

Wat mij het meest bijstaat, is mijn actuele motie om het verbod op krijten uit de APV te halen. Leuk, maar niet iets waarvan ik zeg dat dit de stad significant beter heeft gemaakt. Aan de andere kant mag ik niet te veel klagen als lid van een tweemansfractie. Ik heb zelfs uit betrouwbare bron vernomen dat de SP-fractie de afgelopen vier jaar de hoogste score heeft van aangenomen versus verworpen moties. Dan doen wij het toch goed.

Het belangrijkste voor mij was het opkomen voor de mensen die dat in deze stad het hardst nodig hebben, de armsten en de gemarginaliseerden. Ik denk dat daartoe de afgelopen vier jaar stappen zijn gezet. Ik hoop dat die trend de komende vier jaar doorzet, zodat wij stap voor stap naar een stad gaan waarin iedereen het goed heeft.

Wie ik het meest zal missen, zijn – ontzettend clichématig – mijn collega-raadsleden. Bedankt voor de fijne samenwerking, de goede sfeer en bovenal de melige humor die de eindeloze nachtelijke vergaderingen dragelijk maakten – of, althans: dragelijker.

(Applaus.)

De **VOORZITTER**: Dan komen wij bij Ellen Bijsterbosch. Beste Ellen. Er zijn maar weinig commissievoorzitters die zo kleurrijk zijn als jij. Jij hebt flair en humor. Daarmee heb jij deze taak

echt fantastisch vervuld. Dezelfde stijl – ik heb dat persoonlijk mogen ervaren – hanteer jij ook in jouw debatten. Jij bent in staat om heel snel te schakelen, daarmee ben jij elke interruptie snel de baas. Jij bent een goede debater. Dat is een fantastisch instrument voor een volksvertegenwoordiger, heel mooi.

Jouw hart klopt voor cultuur, voor onze prachtige monumenten, maar ook voor de gewone graffiti kunst. Jij hebt je altijd ingezet voor bibliotheken en broedplaatsen om die cultuur tot leven te laten komen.

Ik denk dat voor jezelf het opkomen voor sekswerkers het belangrijkste was. Daar heb jij je onvermoeibaar voor ingezet. Jij hebt in de raad iets neergezet: de coronaregel die jij voor de sekswerkers hebt geregeld. Daardoor werden ook zij doorbetaald. Dat is heel belangrijk, omdat jij daarmee iets principiëels hebt willen bewijzen: sekswerk is een beroep, dat moeten wij erkennen, dus moeten de sekswerkers worden gecompenseerd. Dat was jouw motivatie. Dat siert je enorm. Ik denk dat mensen jou daar ontzettend dankbaar voor zullen zijn. Vooral voor dat en al het andere mooie werk heb ik natuurlijk ook voor jou een prachtige raadspenning. Dank je wel voor alles!

(De voorzitter overhandigt daarop, onder applaus van de aanwezigen, mevrouw Bijsterbosch de oorkonde en de cartoon.)

Mevrouw **BIJSTERBOSCH** (D66): Voorzitter! Dan krijg je toch als toetje nog één minuut spreektijd. Ik zou die minuut kunnen gebruiken om nog een keer het punt te maken dat sekswerk een beroep is, of dat er in de stad meer ruimte moet zijn voor flapjokers, maar daartoe heb ik in de afgelopen vier jaar al genoeg gelegenheid gehad. Ik zou de minuut natuurlijk ook kunnen gebruiken om nog een keer te klagen over het soms verschrikkelijke taalgebruik in deze zaal, zoals "mitigerende maatregelen", "flankerend beleid" en "grexen". De meeste Utrechters spreken natuurlijk helemaal geen Ambtenaars. Het is goed voor een raadslid om zich daar soms bewust van te zijn.

Ik wil deze minuut eigenlijk gebruiken om jullie allemaal – zelfs de mensen hier die ik soms achter het behang kon plakken – toch, ondanks alles, te bedanken voor de heel fijne samenwerking.

Overigens ben ik van mening dat de Stadsbuitengracht nooit gedempt had mogen worden.

(Applaus.)

De **VOORZITTER**: Martijn van Dalen. Beste Martijn. De afgelopen twee jaar hebben wij, zo goed en zo kwaad als het ging, geprobeerd te leven met een vreselijk virus. Ik overdrijf niet als ik zeg dat die twee jaar dubbel telde, voor sommigen misschien wel driedubbel. Ik denk daarbij aan de zorgprofessionals, de onderwijzers, de politiemensen, de boa's en ook aan de ondernemers. Hoe goed is het dan dat er in ons midden volksvertegenwoordigers zijn die alles op alles willen zetten om problemen voor burgers en ondernemers op te lossen, die letterlijk naar buiten gaan, naar mensen luisteren, hun problemen op de politieke agenda te zetten en hen het gevoel geven dat ze er niet alleen voor staan.

Martijn, als gemeenteraadslid knokte jij voor de mensen die het niet altijd op eigen kracht kunnen. Jij hebt je maximaal voor onze ondernemers ingezet, voor een duurzaam Utrecht, voor een schone stad en, niet te vergeten, voor het Ronald McDonald Huis.

Na vier jaar gemeenteraad geef jij het stokje over aan de volgende generatie. Jij kunt later zeggen dat jij een van de raadsleden was die deze stad door een heel spannende tijd hebben geloodst. Ik wil jou daarvoor namens ons allemaal zeer danken. Ook voor jou hebben wij, voor alles wat je hebt gedaan, de raadspenning. Ik wens je alle goeds!

(De voorzitter overhandigt daarop, onder applaus van de aanwezigen, de heer Van Dalen de raadspenning, de oorkonde en de cartoon.)

De heer **VAN DALEN** (VVD): Voorzitter! Wat is het fijn om hier na twee jaar weer te kunnen staan.

Volgens mij hebben wij echt een heel spannende tijd achter de rug. In de coronacrisis hebben de ondernemers het echt enorm zwaar gehad. Dat wil ik de komende raadsleden meegeven. Corona is nog niet over. Er zijn veel horecaondernemers die dadelijk een enorme berg aan schulden hebben. Aan alle nieuwe raadsleden zeg ik: help ze.

Idem dito voor het Ronald McDonald Huis. Zorg ervoor dat het wordt geholpen met een mooie locatie. Ik wil speciaal mijn collega Jelmer Schreuder bedanken. Volgens mij hebben wij veel samen gedaan.

De terrasjescoalitie. Utrecht is een mooie en bruisende stad. Ik zie Jeffrey zijn handen in de lucht steken.

Volgens mij is het belangrijk dat wij hier een leuke, mooie en enthousiaste stad hebben. Ik wil iedereen bedanken: mijn collega's, het college, de wethouders en de burgemeester. Het is belangrijk – anders kunnen wij ons werk niet doen – dat wij een goede griffie hebben. Merel en het hele team, dank jullie wel. Het ga jullie goed. Het was een eer om de stad te mogen dienen.

(Applaus.)

De **VOORZITTER**: Corine van Dun. Beste Corine. Jij was de journalist die opeens meningen mocht verkondigen. Over een dossier de juiste vragen stellen, was voor jou geen enkel probleem, maar nu mocht jij er ook nog iets van vinden. Dat ging jou ontzettend goed af. Jij liet je in een debat eigenlijk niet van je stuk brengen. Je werd niet warm of koud van interrupties. Maar vergis je niet, onder jouw kalme uiterlijk gaat sedert de jaren 80 een felle activist schuil: tegen de verbreding van de A27, voor regenboogrechten en voor een goede positie voor ouderen in de samenleving. Jij hebt je bijvoorbeeld hard gemaakt voor het als oudere delen van een woning en voor het "bankjesplan". Jij hebt je hard gemaakt voor normeringsregels, zodat je altijd ergens kunt gaan zitten om van de stad te genieten. Dat is overigens niet alleen voor ouderen prettig, maar uiteindelijk voor elke Utrechter.

Laten wij niet vergeten dat mede dankzij jou Utrecht een Stadhuisplein kreeg.

Nu je met pensioen gaat, hoop ik dat ik je nog vaak tegenkom, misschien hier in de buurt op één van de bankjes, genietend van de mooie stad. Ik overhandig jou, heel erg graag, als dank voor al jouw inzet, de raadspenning. Dank je wel!

(De voorzitter overhandigt daarop, onder applaus van de aanwezigen, mevrouw Van Dun de raadspenning, de oorkonde en de cartoon.)

Mevrouw **VAN DUN** (D66): Voorzitter! Het was geweldig om hier te zijn en om te werken aan een paar mooie onderwerpen, zoals de Cartesiusdriehoek. Ik dank de wethouder ervoor dat alles is gelukt. In Rotsoord moet nog een hoop gebeuren, wethouder. Ik geloof dat er nog 1,5 miljoen voor nodig is. Raad, let erop dat dit er nog komt.

Ik was het oudste raadslid, dus ook de oudste van mijn fractie. Wat doen ze dan bij de verdeling van de portefeuilles? Dan wordt er om de een of andere reden naar mij gekeken om dan ook het onderwerp "ouderen" erbij te nemen. Ik ben benieuwd wie dat nu gaat doen; in ieder geval iemand die een stuk jonger is.

De voorzitter refereerde er al aan: een mooi onderwerp dat ik aan het einde heb gedaan, een amendement over de ouderen, The Golden Girls. Sommige mensen wisten nog niet wat dat was. Ik ben er in ieder geval heel blij mee dat dit is geregeld, namelijk dat friendswoningen ook in sociale woningen mogelijk worden, in mijn geval dan speciaal voor ouderen.

Vanochtend heb ik een gesprek gehad met fractieassistent Daniël Nuijten en de GGD over aanvullende zorg van transgenderpersonen. Dat zal in de raad terugkomen. Denk erom, dat zal jullie geld kosten. Zorg ervoor dat dit goed wordt geregeld, want het is heel hard nodig.

Zelf blijf ik nog actief binnen de roze Utrechtse Alliantie Regenboog 50+. Ik zit nu eenmaal in die categorie. Dat betekent dat u nog van mij zal horen, maar niet alleen vanaf een bankje.

Dank u wel.

(Applaus.)

De **VOORZITTER**: Floor de Koning. Beste Floor! Het is misschien de in Utrecht meest gestelde vraag. Jij hebt die gesteld op 7 juni 2018. In jouw maidenspeech vroeg jij je af waarom jij je in Utrecht zo thuis voelt. Zijn het de historische grachten en gebouwen? Nee. Het geheim van het succes zit 'm, volgens jou, in de mengeling van al die vriendelijke mensen. Daardoor voel jij je in Utrecht – dit zijn jouw woorden – de koning te rijk.

De afgelopen vier jaar zette jij jouw schouders onder de portefeuilles grondzaken, Leidsche Rijn, Merwedekanaalzone, ruimtelijke ontwikkeling, wonen en natuurlijk – je werkt op het ministerie van Financiën of niet – financiën. Ik mag het niet hardop zeggen, maar het is mijn ervaring dat de beste mensen afkomstig zijn van ministerie van Financiën. Ik weet niet wie ik nu allemaal beledig.

Jij was ook contactpersoon voor Wijk Oost. Wij hebben jou leren kennen als iemand die gek is op cijfers en Excelsheets, en als iemand die het debat niet schuwt – sterker nog, jij was daar dol op. Jij voelde je als een vis in het water als meningen en argumenten door de zaal vlogen. Ik hoop dat jij de afgelopen vier jaar als raadslid, maar ook als Floor, dubbel en dwars bevestigd hebt gekregen waarom jij je in Utrecht zo thuis voelt. Ik hoop dat jij je ook in deze zaal heel erg thuis hebt gevoeld. Dat heb jij zeker wel uitgestraald. Je hebt nu tijd voor andere dingen, maar gelukkig blijf je wel politiek actief.

Floor, dank je wel voor je fantastische inzet, waarmee jij uiteraard dubbel en dwars een raadspenning hebt verdiend. De koning te rijk.

(De voorzitter overhandigt daarop, onder applaus van de aanwezigen, mevrouw De Koning de oorkonde, de raadspenning en de cartoon.)

Mevrouw **DE KONING** (GroenLinks): Voorzitter! Bedankt allemaal voor deze hele mooie vier jaar. Ik herinner mij nog heel goed dat ik, toen ik hier vier jaar geleden stond, een beetje geëmotioneerd was door het grote moment, omdat ik het echt een grote eer vond om de raad te vertegenwoordigen. Ik voel dat nu weer. Toen stond ik daar en toen had ik een pasgeboren baby achter in de zaal. Nu is de baby oud genoeg om zich stierlijk te vervelen en om bij oma op schoot naar een filmpje te kijken.

Ik heb ervan genoten om de stad te dienen. Ik moet eerlijk zeggen dat ik inmiddels van elke wijk en van elke straat een beeld heb hoe die er in de toekomst beter uit zal zien. Ik zie ook voordeuren waar verhalen achter steken waar ik mensen heb kunnen helpen. Dat vind ik echt prachtig. Ik heb ervan genoten om de verhalen van de stad te horen, die te leggen naast de moeilijke werkelijkheid die uit de beleidsstukken blijkt en om daarin de balans te vinden.

Ik heb de afgelopen tijd mooie woorden gehoord over de volksvertegenwoordigende kant die er echt moet zijn, maar ik wil ook graag een lans breken voor de controlerende en wetgevende kracht die er in de raad is, dus het moeilijke verhaal van het wél de stukken en de investeringsparagraaf van de begroting doorakkeren, want ook dat hoort bij ons werk. Dat is minder gemakkelijk scoren in de media, maar net zo belangrijk. Dus blijf dat hooghouden.

Dank u wel.

(Applaus.)

De **VOORZITTER**: Sophie Schers. Vier jaar geleden kwam jij met voorkeurstemmen in de raad. Zonder anderen tekort te willen doen, is dat natuurlijk de democratie op z'n mooist. Extra bijzonder was dat Utrecht met Corine en jou in één klap twee transvrouwen in de raad kreeg. Is dat een wereldprimeur? Ik weet het niet, geen idee, maar het bewijst wel dat Utrecht de stad van ons allemaal is. Dat moeten wij koesteren.

Naast het koesteren ván, moeten wij ook blijven knokken vóór transrechten. Dat is wat jij in deze raadsperiode met verve hebt gedaan. Jouw belangrijkste onderwerp, naast toegankelijkheid, was de positie van sekswerkers. Prostitutie is een lastig onderwerp, dat weten we allemaal, maar die heeft jou gemotiveerd om je vol overgave in te zetten voor de sekswerkers en hun rechten, onder het motto "eerst de mens en dan de materie".

Jij hebt ondervonden – wij zien dat in de praktijk – wat de combinatie van werk thuis en raadswork kan betekenen. Met de geboorte van jullie prachtige dochter is denk ik een lang gekoesterde wens in vervulling gegaan, maar alles combineren – ik weet er alles van, inclusief de mantelzorg voor je vrouw – is heel pittig. Gelukkig heb je straks meer tijd om al die ballen in de lucht te houden. Ik vond het inspirerend om met jou te mogen samenwerken. Ik wens jou en je jonge gezin alle goeds toe voor de toekomst. Dank voor je tomeloze inzet. Natuurlijk krijg ook jij een raadspenning.

(De voorzitter overhandigt daarop, onder applaus van de aanwezigen, mevrouw Schers de raadspenning, de oorkonde en de cartoon.)

Mevrouw **SCHERS** (GroenLinks): Voorzitter! Het is al lang geleden dat ik hier stond. Bedankt voor de mooie woorden. Ik denk dat in deze zaal veel mooie woorden zijn gesproken over deze mooie stad. De eerste keer dat ik in het stadhuis was, was bij de opening van de genderneutrale toiletten die mogelijk waren gemaakt door onze oud-collega en nu Tweede Kamerlid Annemarijke Podt. Als ik daaraan terugdenk, vind ik dat wij in de raad wel eens wat meer fundamentele keuzes mogen maken. Er is bij de toiletten nog steeds een muurtje en er zijn twee verschillende ruimten. Soms moeten muurtjes worden doorgebroken om afscheid te nemen van een verleden waarin andere mensen niet werden gezien, niet werden gewaardeerd en niet werden gerespecteerd. Wij zeggen dat iedereen meedoet. Laten wij dat tonen via het afbreken van muurtjes. Ik wens de raad en alle burgers in de stad toe dat wij dat in de raad en erbuiten vaker doen. Dank jullie wel.

(Applaus.)

De **VOORZITTER**: Dames en heren! Wij komen nu bij Jan Wijmenga. Het is misschien goed om te zeggen dat ik het sowieso fijn vind dat jij er nu bent. Het afgelopen weekend is jouw moeder overleden. Ik wil jou daarbij veel sterkte toewensen. Ik kan mij voorstellen dat dit voor jou een lastig moment is.

Ik wil jou ook een paar andere dingen zeggen. In het voetbal zijn er spelers die altijd kunnen rekenen op een basisplaats, maar als je wil winnen, heb je ook goede invallers nodig die beslissingen kunnen forceren. Twee keer was jij de supersub van jouw fractie. Dan is het wachten tot je een basisplaats krijgt. Dat gebeurde.

In de gemeenteraad groeide jij uit tot een dossiervreter, misschien wel dé dossiervreter van de gemeenteraad. Je bent een man met het geheugen van een olifant en de neus van een speurhond, die altijd zijn stukken weet terug te vinden, inclusief jouw eigen bijdrage en jouw standpunten. Dat is met al die terugkerende dossiers heel handig. Wij zitten altijd te bibberen als jij een punt van orde maakt. Jij leest de stukken in een ongelooflijk hoog tempo, waarbij je de details niet uit het oog verliest. Jij bent voor ons een soort wandelende Wikipedia. Als jij door de stad fietst, weet jij van elke plek te vertellen waar jij als raadslid ooit een besluit over nam.

Daarnaast was jij ook een zeer verdienstelijke voorzitter, die met rust en kalmte het debat wist te leiden.

Jij bent in je vrije tijd scheidsrechter. Vandaar dat ik deze toespraak aftrapte met een voetbalmetafoor. Daarbij zal je hebben geleerd hoe je in het heetst van de strijd het hoofd koel moet houden en op het goede moment op het fluitje moet blazen.

Jij bent iemand die snel standpunten kan bepalen. Volgens mij heeft ook dat veel met jouw achtergrond te maken. Jij hebt studies natuurwetenschappen en rechten gedaan. Op jouw werk op een niet nader te noemen departement weet jij veel van wetgeving, procedures en besluitvormingsroutes. Door jouw kennisvoorsprong vinden sommigen jou misschien af en toe een beetje een schoolmeester, maar wat kan jou dat schelen. Inhoudelijk ben jij toch iedereen de baas.

De lokale politiek kan niet zonder mensen die naast veel enthousiasme, hart voor de stad en liefde voor de inwoners inhoudelijk erg sterk zijn. Zij weten wat belangrijk is en doen wat gedaan moet worden tot het allerlaatste fluitsignaal. Daar ben jij er zeker één van.

Ik heb gehoord dat je niet van veranderingen houdt. Toen wij opeens via Teams moesten vergaderen, was dat voor jou vast heel heftig. Nu wacht pas echt een verandering: van invaller, via basisspeler naar een toekomst buiten het speelveld. Ik hoop echter dat wij jou nog wel op de tribune zullen zien.

Ik wil jou heel graag bedanken voor de enthousiaste inzet en het scherp houden van ons allemaal. Daarmee heb je de raadspenning zeer zeker verdiend. Dank je wel!

(De voorzitter overhandigt daarop, onder applaus van de aanwezigen, de heer Wijmenga de raadspenning, de oorkonde en de cartoon.)

De heer **WIJMENG**A (ChristenUnie): Voorzitter, collega's, college! Wie weet zit een vijfde termijn er ooit nog in, maar voorlopig is dit het. Dat is goed, want het werk van de raad draait niet om mij of om u, maar om de gemeente en om de mensen in de stad die worden geraakt door onze besluiten, voor wie wij mogen en moeten opkomen en voor wie wij, zoals het gedicht bij de trap zegt, de spreekbuis mogen zijn. Bij de vraag of ik dat dan ben of één van u moeten wij ons bedenken dat wij hier niet voor onszelf zijn, maar voor anderen. Voor mensen van De Toevlucht die zochten naar een locatie, voor de ondernemer in Overvecht die tegen weerbarstige regels aanliep, voor een mevrouw die een rekening van duizenden euro's van de gemeente kreeg en daaraan onderdoor ging. Zomaar wat concrete voorbeelden van mensen waar ik een stem voor mocht zijn en voor wie u, die in deze raadzaal blijft of hier straks zit, dat mag worden.

Een woord van dank voor een aantal mensen. De mensen van de griffie, in het bijzonder Frank, voor de steun bij mijn rol als commissievoorzitter, en Manon, voor haar hulp bij het

initiatiefvoorstel Wooncoöperaties dat ik samen met Floor de Koning heb ingediend, en alle andere medewerkers, zoals de bodes en anderen die het werk van de raad mogelijk maken. Het was fijn dat ik altijd even kon binnenlopen voor een praatje of advies.

Ook mijn fractie, Tijmen, Bina, Kirsten, Rik en de andere medewerkers die vóór hen actief waren, dank jullie wel voor jullie steun, jullie inzet en jullie goede gesprekken.

Als laatste, maar niet de minste, mijn vrouw. Volgens mij is het voor het eerst dat zij in deze raadzaal is. Jij was mij heel wat avonden kwijt. Dank je wel dat je daar niet al te veel over klaagde. Ik beloof dat ik een nieuwe activiteit zal zoeken waarbij ik misschien iets vaker thuis zal zijn.

Een aantal sprekers heeft gezegd dat de recente weken zwaar waren. Mijn moeder was sedert december jl. ernstig ziek. Zij is zaterdag overleden. Waarom ben ik dan toch hier? Dat is onder andere omdat het leven niet bij de dood ophoudt. Dat geloof ik en omdat ik datgene van haar leerde waarmee ik mijn verhaal net begon, namelijk dat het leven niet draait om wat je zelf bereikt, maar om wat je voor een ander kunt doen. Die boodschap wil ik ook overbrengen als nagedachtenis aan haar.

(Applaus.)

De **VOORZITTER**: Dan kom ik bij Jony Ferket. Lieve Jony! Na acht jaar neem jij afscheid als moeder van de partij, misschien ook een beetje in het presidium. Dat sluit ik niet uit. Jij was overal en altijd. Zowel voor de D66-fractie als voor de raad ben jij een instituut met grote interesse in alles en iedereen om je heen, als een zeer menselijk mensenmens. Jij hebt nieuwe raadsleden begeleid. Jij bereidde hen voor op hun taak en liet ze vervolgens in de debatten uitvliegen. Jij was eigenlijk overal bij betrokken. Bestaan jouw dagen uit 24 uur of uit 30?

Jouw eigen focus lag op het onderwijs, de ondernemers en op de start-ups. Jij stond voor een stad waar voor iedereen werk is en waar jij je kunt ontwikkelen en de talenten kunt ontdekken waar je mee kan woekeren. Dat was jouw inzet en daar ben jij eigenlijk altijd al mee bezig geweest.

Moties rond de regelvrije zones en de vierjarigentoets droegen jouw handtekening. Ook tijdens de coronapandemie heb jij veel waardevolle initiatieven ontplooid: steun voor kleine ondernemers en actief zoeken naar wat wél kan om de stad zo goed mogelijk door de crisis heen te helpen. Ook bij andere onderwerpen zocht jij graag naar brede coalities, zonder de verschillen tussen de fracties uit het oog te verliezen. Ik mag dat eigenlijk helemaal niet vertellen, maar ook achter de schermen ben jij iemand die altijd op zoek is naar brede coalities. Het is heel erg bijzonder en mooi dat mensen zoals jij er zijn om dat te doen. Dat is iets dat jou kenmerkt. Ik vermoed dat jouw collega's die collegialiteit bijzonder waarderen. Dank voor alles. Ik wens jou heel veel succes toe als directeur van de Stichting Move.

Jij hebt ook een nieuw politiek project. Jij zet je in voor goede verlofregelingen voor raadsleden. Ik heb de beloofde brief allang de deur uit gedaan. Er moet ook echt iets veranderen. Er moet gemoderniseerd worden. Ik vind het fantastisch dat jij daar zo voor strijdt. Ik denk dat velen in Utrecht – maar ook ver daarbuiten – jou daarbij willen steunen. Wij zullen jou vast terugzien, maar ik overhandig jou nu heel graag de raadspenning, als dank voor je inzet, maar ook als aanmoediging bij jouw nieuwe strijd. Die waarderen wij zeer. Dank je wel, Jony!

(De voorzitter overhandigt daarop, onder applaus van de aanwezigen, mevrouw Ferket de raadspenning, de oorkonde en de cartoon.)

Mevrouw **FERKET** (D66): Voorzitter! Kunnen jullie je de allereerste keer hier nog herinneren? Hier in de zaal, maar ook achter het spreekgestoelte, onder de indruk, een tikkeltje zenuwachtig.

Waar zit nou dat knopje? Ga ik nu wel of niet op de Alice-verhoger staan? En je mag zeker niet je laptop naar het spreekgestoelte meenemen?

Vroeger waren er, hier in de antichambre, voorbesprekingen voor de commissievergadering. Vroeger waren er nog papieren moties. Vroeger stemden wij nog bij handopsteken. Als je over vroeger begint en voor de zoveelste keer de terrascoalitie probeert te hosselen – winkeltijden, ondernemersfonds, evenementenbeleid – dan is het toch wel tijd om afscheid te nemen.

Eén van de allerleukste dingen is toch wel het voorzitten van de gemeenteraad. Ik kon niet blij genoeg zijn als Jan extra lang ging plassen, want dan mocht ik hier extra lang zitten. Of met de trainees en de ambtenaren een raadssimulatie doen, de gast van de raad, presentaties aan mbo-studenten. Ik kan over deze raadzaal uren praten. Over de plek waar iedereen het liefst wil zitten, over de typisch dualistische raad die met elkaar vergadert, met het college lekker afgezonderd in de hoek, en de open publieke tribune.

Onze fractie heeft zowel het jongste als het oudste raadslid gehad. De hele raad was ooit de jongste raad van Nederland. Ik weet nog niet hoe dat in de nieuwe samenstelling is. Deze raad zegt wat over Nederland, maar vooral ook over zichzelf. Ook over hoe wij met elkaar samenwerkten. Ook dat gun ik de volgende raad. Samenwerken en dat drankje in de Zaak. Maar wij deden het voor de stad. Jamal die echt niet begreep waarom hij elke keer een boete kreeg voor foutparkeren. Danny en Jim die niet begrepen waarom zij geen horecavergunning kregen omdat zij nog geen 21 waren. Renée, vrijwilliger bij De Toevlucht, die toch echt huisvesting zocht voor vluchtelingen. Daar hebben wij het voor gedaan: hen helpen bij grote en kleine dingen.

Ik zal jullie missen. Ik zal het Stadhuis missen, de griffie, de bodes, de catering, de notulisten, onze fractiemedewerkers, wethouders, secretaris, mijn eigen D66-fractie. Zorg allemaal voor elkaar. Een goede democratie vraagt om goede ondersteuning. Dat mag ook wat kosten. Onze democratie is onbetaalbaar.

Lieve Leon, lieve Lisa, lieve Lev en pappa en mamma die op de baby passen, heel veel dank. Dank voor jullie flexibiliteit, jullie geduld en jullie begrip, dank voor het flyeren en bovenal dank voor jullie liefde. Dank jullie wel.

(Applaus.)

De **VOORZITTER**: Dimitri Gilissen. Beste Dimitri! Twaalf jaar geleden overleed de parlementaire journalist Willem Breedveld. Hij had een mooie gewoonte: hij trakteerde bij de verkiezingen zijn redactie altijd op gebak. Breedveld was de uitvinder van de gevleugelde term "het feest van de democratie". Helaas is onze democratie niet altijd een feest. In jouw afscheidsinterview in DUIC stond jij stil bij wat je noemt de verharding in de Utrechtse politiek, die jij met afstand als het grootste minpunt van jouw werk hebt gezien. Ik sprak er in het begin al even over. Het hartgrondig met iemand oneens zijn, is een recht, maar raadsleden hebben de gedeelde verantwoordelijkheid om voor de stad besluiten te nemen. In jouw ogen passen borstklopperij, een wedstrijdje vérplassen of elkaar voor rotte vis uitmaken daar niet bij. Ik ben het daar zeer mee eens.

Voor de toekomst hoop ik dat er meer respect komt en dat politici investeren in connecties. Dat is voor later, maar laten wij nu even stilstaan bij het verleden, jouw verleden: drie termijnen Dimitri Gilissen in de Utrechtse gemeenteraad, waarvan een groot deel als fractievoorzitter. Jouw portefeuilles waren asiel en integratie, financiën, jeugd en jeugdzorg, maatschappelijke ondersteuning, volksgezondheid en welzijn. Jij was onder meer voorzitter van de commissie onderwijs, werk en economie, lid van de commissie personeel raadsorganen en ook contactpersoon voor de wijk Noordoost. Twaalf jaar lang heb jij je met hart en ziel ingezet voor een veilige, leefbare en gezonde stad.

Dat laatste thema, gezondheid, was voor jou een belangrijk onderwerp. Vooral in de laatste raadsperiode heb jij daar veel aan gedaan en heb jij je hard gemaakt voor het verkleinen van de gezondheidsverschillen in Utrecht. Wij zitten nog steeds in de grootste gezondheids crisis sinds de Tweede Wereldoorlog. Dat jij daar de handen aan vol had, lijkt mij het understatement van het jaar.

Naast de gezondheid van alle Utrechters heb jij je ook met hart en ziel ingezet voor het dossier Safe Veilig Thuis en zat je als een waakhond boven op het Utrechtse huishoudboekje. Dat was niet altijd een vrolijk kwispelende waakhond. Als er meer geld uitgegeven dreigde te worden dan er binnenkwam, ging jij heel hard blaffen en bijten als dat nodig was.

Dimitri, als raadslid en als fractievoorzitter heb jij je altijd ingezet voor alle Utrechters. Een van de mooie kanten van het raadswork is dat je echt iets voor de mensen in de stad kunt betekenen. Jij zei wel eens dat dit handenvol tijd kost en al helemaal als je het heel erg goed wil doen. Nu is het tijd voor wat anders. Jij geeft nieuw Utrechts politiek talent de ruimte. Ik vind het wel heel erg jammer dat wij een gepokt, gemazeld en bevlogen raadslid gedag gaan zeggen, maar wij zijn heel dankbaar voor alles wat jij de stad hebt gegeven. Daarmee krijg jij vanzelfsprekend een raadspenning. Dank je wel, Dimitri!

(De voorzitter overhandigt daarop, onder applaus van de aanwezigen, de heer Gilissen de raadspenning, de oorkonde en de cartoon.)

De heer **GILISSEN** (VVD): Beste allemaal! Mijn favoriete plek in de stad is de top van het observatorium in het Máximapark. Vanaf die plek heb ik de afgelopen twaalf jaar de stad letterlijk kunnen zien groeien. Steeds andere perspectieven, steeds veranderingen. Ik heb mij in mijn eerste twee termijnen als raadslid met name met de ruimtelijke ordening rond Leidsche Rijn beziggehouden. Ik zag het karakter van de Leidsche Rijn veranderen. In cartoonvorm zou het zijn van Calimero naar Nijntje, van norrig en verongelijkt naar trotse bewoners van de nieuwe stad. Dat was mooi om te zien.

Toen ik twaalf jaar geleden begon, zag de raad er heel anders uit. Leefbaar Utrecht had nog een zetel, Aleid Wolfsen was burgemeester en de VVD-fractie bestond alleen uit mannen, zeven in totaal. Er zijn veel dingen veranderd. Dat vind ik een mooie ontwikkeling.

Ik wil eerlijk zijn. Ik was verre van een modelraadslid. Ik had mijn eigenaardigheden. Ik was soms wel eens onaardig, vierkant of bot. Ik sprak en ik spreek nog steeds veel te snel. Ik hoop dat jullie mij dat vergeven.

Ik sta op de plek waar het twaalf jaar geleden allemaal begon. Nu, meer dan vierduizend dagen later, sta ik hier opnieuw. Daarmee is de cirkel van mijn raadslidmaatschap rond en kan ik het boek sluiten.

Het voelt een beetje als de laatste dans op een feest. Je hoopt eigenlijk dat de muziek nooit ophoudt, maar de dag erna realiseer je je dat er opnieuw een ochtend is. Een nieuwe dag met kansen en uitdagingen, maar vooral ook met dierbare herinneringen die ik hier met jullie heb mogen delen en waar ik ontzettend dankbaar voor ben. Ik ben dankbaar voor die momenten hier in de raadzaal, maar ook buiten het stadhuis. Ik ben dankbaar voor al die keren dat ik hier de stem van de ongehoorde Utrechters mocht verwoorden. Ik ben dankbaar voor de drie VVD-fracties waarvan ik onderdeel mocht uitmaken en waarin ik mij meteen thuis voelde. Ik ben vooral dankbaar voor de politieke samenwerking, ook over de partijgrenzen heen, die ertoe heeft geleid dat Utrecht een beetje mooier, leuker, ondernemender, toegankelijker en leefbaarder is geworden, en dat ik mijn steentje daaraan heb mogen bijdragen.

Ik wil ook iets zeggen over omgangsvormen binnen en buiten de raad. Sharon zei er ook al iets over in haar toespraak. In een tijd waarin het makkelijker wordt om tegenover elkaar te staan, denk ik dat deze en de toekomstige raad een beetje mogen afwijken van de gangbare norm en zich daar even niets van moet aantrekken, door niet in de verleiding te komen om dat ook te gaan doen. Het geeft geen pas om functioneel boos te worden, elkaar keihard te maat te nemen of op de man te spelen, want democratie is een groot goed. Het is de beste manier om verschillen te overbruggen, het gesprek met elkaar aan te gaan en om op die manier een bijdrage te leveren aan het welzijn en het welvaren van de stad. Wees dus altijd een beetje lief, want wij moeten het met elkaar doen.

Ook heb ik mede namens Jan Wijmenga een klein presentje voor de raad. Het is de gewoonte dat de voorzitter bij de aanvang van de raad op het knopje "gong" drukt. Op het moment dat dit geluid weerklinkt, heb ik altijd het gevoel dat ik in de HEMA bij de kassa sta. Het geluid past niet bij het cachet van de raad. Ik ben op zoek gegaan naar een ander en beter geluid. Wat veel mensen niet weten, is dat al jarenlang een kwartier voor elke raadsvergadering de Banklok in de Buurtoren wordt geluid. Dat doet het Utrechtse klokkenluidersgilde. Ik ben bij de klokkenluiders te rade gegaan of ze mij konden helpen met een beter geluid dan de HEMA-gong. Wij kwamen uit op de Waakklok. Ook de Waakklok hangt in de Buurtoren. De Waakklok werd vroeger gebruikt om de bewoners van de stad ervoor te waarschuwen dat de stadspoorten dicht gingen en dat zij haast moesten maken. Ik vond dat een mooi en passend geluid om de vergadering af te trappen. Ik zal de Waakklok laten horen.

(De heer Gilissen laat daarop horen hoe de Waakklok klinkt.)

Als de techniek meewerkt, zullen wij ervoor zorgen dat de oude HEMA-gong wordt vervangen door dit geluid. Dan kan de raadsvergadering op een leuke manier beginnen.

Een laatste woord van dank voor alle steunpilaren is op z'n plaats. De medewerkers van de griffie die ontzettend hard werken, de bodes, de catering, de technici en de beveiligers. Ook denk ik aan de duizenden mensen in het Stadskantoor. Dat zijn de mensen die onze besluiten uitvoeren en op die manier een bijdrage aan de stad leveren. Dank voor alles wat jullie voor onze stad doen.

Let goed op onze stad. Zie om naar elkaar. Koester onze lokale democratie. Het ga jullie allemaal goed.

(Applaus.)

De **VOORZITTER**: Ik ben gekomen bij Tim Schipper. Beste Tim! Met jou vertrekt er iemand die wij kunnen betitelen als een Ausdauer, een bijtertje. Een vriendelijk bijtertje, dat wel, maar ook iemand die je niet heel snel van je afschudt als jij het gevoel hebt dat je beet hebt, een type Jan Wouters. Dat klopt ook wel vanwege jouw voetballende capaciteiten. Wij raken vandaag het enige raadslid kwijt dat voor alle letters van de Utrechtse cultclub VSC heeft gespeeld: Velox, de Spoorweg Voetbalvereniging Utrecht en Celeritudo.

Jij stond voor de mensen die het wat minder hadden getroffen. Zo streed jij al sinds 2006 tegen de sloop van sociale huurwoningen als de huurders tegen die sloop waren. Niet zonder resultaat. Er wordt in de sociale huur inmiddels veel minder gesloopt.

Een mooi voorbeeld was de strijd voor het behoud van Complex 507 van Bo-Ex in Lombok. Die discussie heeft elf jaar geduurd, maar eindigde in een overwinning voor de bewoners. Ook jij was iemand die begreep dat voor onze inwoners klein leed groot leed kan zijn. Zo klaagde een bewoner dat een hek van de Antoniushof van ellende was omgevallen. De woningbouwcorporatie beweerde dat het hek van de gemeente was, maar de gemeente vond uiteraard dat het van de

woningbouwcorporatie was. Toen jij daar aandacht aan gaf, was het hek binnen een week gefikst. Zo doe jij dat.

Een bijzondere periode was voor jou de tijd dat de SP-fractie in het college zat. Het werd iedereen snel duidelijk dat jij nog behoorlijk dualistisch bent. Jij hebt je eigen wethouder fanatiek achter de voddën gezeten bij het waarmaken van de verkiezingsbeloften. Die wethouder kreeg het daar behoorlijk warm van, heb ik mij laten vertellen. Anderzijds wist jij in deze tijd ook veel deals te sluiten met coalitie- en oppositiepartijen. Ruurt zei zojuist iets over aangenomen moties. Ook dat is een kwaliteit. Jij had daar een geheim recept voor. Dat recept is overigens niet aan te bevelen, zeg ik tegen iedereen in de zaal, wat dat gebeurde altijd bij de ingang van het stadhuis onder het roken van een peuk.

Een eigenschap die ik als voorzitter van de raad waardeer, is dat jij ook de luisteraars op de publieke tribune en thuis aan je weet te binden, omdat jij heel kort en bondig spreekt. Zo ben jij. Jij hebt altijd eerst onderzoek gedaan en pas daarna een standpunt geformuleerd; jij was bedachtzaam, zou ik haast zeggen. Eerst mensen helpen en pas daarna resultaten claimen. Jij hield bijvoorbeeld zestien jaar lang de mutaties in de sociale huur bij – dat is heel knap – waardoor jij na verloop van tijd precies kon zeggen hoe hard de huren bij mutaties werden verhoogd. Dat kenmerkt jouw inzet en de manier waarop jij in de wedstrijd staat: met een heel belangrijke precisie. Wij verliezen door jouw afscheid een stille kracht, maar ook iemand met een zeer grote gunfactor. Ik wil jou danken voor jouw grote inzet voor onze stad. Uiteraard zullen wij onze waardering onderstrepen met een raadspenning. Die heb jij zeer verdiend. Dank je wel.

(De voorzitter overhandigt daarop, onder applaus van de aanwezigen, de heer Schipper de raadspenning, de oorkonde en de cartoon.)

De heer **SCHIPPER** (SP): Voorzitter! Bij afscheidsspeeches richten vertrekkende raadsleden nogal eens stichtelijk woord tot degenen die het stokje overnemen. Laat ook ik deze gelegenheid te baat nemen. Ik heb daar vier minuten voor. Ondanks het feit dat ik mijn spreektijd zelden heb opgemaakt, hoop ik dat er vandaag tijd genoeg is. Zo niet, doe ik een aanspraak op de egaliseringsreserve die ik hier in de loop der jaren heb opgebouwd. Om 23.30 uur mag u uw veto uitspreken.

Bob Ruers, het eerste SP-raadslid in Utrecht, is op een zonnige dag het terras aan de overkant rondgegaan met de vraag of iemand een idee had waar de raad op dat moment over sprak. Glazige blikken vielen hem ten deel.

"Gun ons de wijsheid van uw bewoners. Laat deze raad hun vragen horen en hun ware spreekbuis zijn". Dat staat hier op de muur. Het Utrechts ambtsgedicht van Ingmar Heytze. Iemand vroeg mij deze week of dat in die zestien jaar een beetje is gelukt. Ik moest meteen denken aan de 18,2% opkomst bij de raadsverkiezingen op het stembureau Bankokdreef, maar ook aan de interruptie die Kees van Kooten ooit in de huid van Jacobse van de Tegenpartij uitsprak: "Wat de geachte afgevaardigde daar zeg, is gelul van een dronken aardbei. Daarom vragen wij van de Tegenpartij of de geachte afgevaardigde zijn muil wil houden". Met excuses voor mijn Haags.

Voorzitter, in mijn fractie ga ik door het leven als taalnazi. Ik kon het daarom niet laten mijn tijd als raadslid af te sluiten met een aantal citaten die ik hier de afgelopen zestien jaar heb horen langskomen. Er staat een aantal van mijn ergste jeukwoorden in. Wie de schoen past, trekke hem aan; ik noem geen namen.

Ik begin met "grondhoudingen" en "ja, mits". Uit de mond van iemand van de D66-fractie kwam het volgende: "Betekent dit een positieve grondhouding met een 'ja, mits'-insteek zoals wordt uitgedemd door de rest van het kader en het voorstel?"

De Student & Starter-fractie zei dat een proactieve "ja, tenzij"-houding burgerinitiatieven meer kan ondersteunen in plaats van een "nee, mits"-houding.

De PvdA-fractie dacht daar anders over. Die dacht namelijk dat een "ja, mits"-houding nodig is in plaats van een "nee, tenzij"-houding. Dat werd gecorrigeerd door iemand van de D66-fractie die zei: overigens is de uitdrukking "ja, mits en nee, tenzij", want "ja, tenzij" is een beetje gek.

De VVD-fractie zag de overheid graag handelen vanuit een "ja, mits-houding". "En dan wordt een mits niet met een vergrootglas gezocht."

Eveneens lichtte de VVD-fractie toe dat het voor de fractie van belang is te weten met welke grondhouding het college erin zit. "Gaaf het om een brede verkenning naar de voor- en nadelen van de componentenmethode en dat de raad ook inzicht kan krijgen in wat dit betekent voor de dagelijkse Utrechtse praktijk, of zal de wethouder opnieuw opschrijven waarom nu is gekozen voor de totaalmethode en blijft alles bij het oude?" Helder!

Entameren. De Stadsbelang Utrecht-fractie: "Al eerder heeft mijn fractie bij monde van mijn motie 199/2017 het college verzocht om een onderzoek te entameren naar de vestiging van een integraal kindcentrum in Leidsche Rijn Centrum." De PvdA-fractie vroeg zich af waarom men die discussie weer wilde entameren, terwijl de D66-fractie "met belangstelling de brief van de wethouder afwacht" en hoopt "dat die in het gesprek met UCK alle punten kan meenemen en dat men het gesprek op zeer korte termijn zal entameren". De Student & Starter-fractie: "Stadsgesprekken die alleen te entameren zijn vanuit de gemeente beantwoorden mogelijk niet helemaal aan de noemer". Oké. En de PvdA-fractie liet zich ontvallen: als ze geweten had wat ze allemaal zou entameren met haar onschuldige voorstel voor fractieberaad ...

"Bruisend" en nog een paar dingen. Deze kan ik niet achterwege laten. Die komt uit het laatste jaar van mijn raadsperiode, uit het Stedenbouwkundig Programma van Eisen Jaarbeurspleingebouw. Daar stond de omschrijving bij: "Zuiver in de morfologische uitwerking, robuust, maar toch uitnodigend, warm en tactiel." Tactiel betekent: door aanraking tastbaar. Het betreft een gebouw van 80 bij 140 meter.

De D66-fractie: "De heer [...] zegt dat het nieuwe, markante gezichtsbepalende gebouw een bruisend gebouw moet worden met ruimte voor inspiratie, maakcultuur en vertier."

De Student & Starter-fractie zei: "Er is veel groen en er zijn bruisende tentjes. In één van appartementencomplexen, waarop verticaal groen is aangebracht, bevindt zich een heuse black box waar bezoekers in- en uitstromen om zich te vermaken". Nou, dan weet je het wel!

Van het Werkspoorkwartier wil de D66-fractie een regelluwe zone maken met een bruisend stadsdeel en een functiemix van cultuur, creatieve industrie en horeca en een bottom-up aanpak. Yes!

De GroenLinks-fractie heeft op een mooie startbijeenkomst zelf kunnen ervaren dat er al tientallen bruisende ideeën zijn ingekomen, maar het feest wordt nog groter, want de wethouder heeft ons ervan verzekerd dat wij binnen de begroting blijven. Dat is voor de GroenLinks-fractie echt een feest!

De D66-fractie had ook iets bijzonders: een bruisende stad krijgt haar bubbels aan de rafelranden. En: van dit soort initiatieven krijgt een bruisende stad haar bubbels.

Voorzitter, ik probeer op te schieten. O, maar ik zie dat ik nog vier minuten heb!

"Reuring". De Student & Starter-fractie: de ontmoeting levert vaak meer reuring en kabaal op dan wat studenten doorgaans prettig vinden als zij in rust met hun studie bezig willen zijn. Het kan soms wel, maar ook daar gaat het om de puzzel per situatie.

De voorzitter zei daarover: ik kom bij de Student & Starter-fractie met amendement 56, "Rust reuring en return"; ik vind dat heel leuk. De GroenLinks-fractie zei daarover: "Nou, wij hebben wel even getwijfeld, maar dat was vooral omdat de constatering en overwegingen heel erg van de reuring uitgaan. Het dictum geeft echter een mooi evenwicht tussen rust en reuring."

De PvdA-fractie mist de technologische en de sociale voor het geval er in de stad reuring zou zijn, als uitzondering op de hoofdregel "nee, tenzij".

In het kader van de spreektijd laat ik het hier even bij. Ik sla "stakeholders" over, maar zoek dat woord eens op, op Eureka. Dan zult u zien dat dit woord alleen wordt gebruikt door ontwikkelaars, beleggers, bedrijven en grote instellingen. Als het over "bewoners" of "bewonersgroepen" gaat, wordt het Nederlands gebruikt, dan is er sprake van "belanghebbenden", "bewoners", "omwonenden" en "de mensen".

Is de SP zonder zonden? Ik heb in mijn fractie geprobeerd om het gelul van de dronken aardbei zo veel mogelijk uit te bannen, maar zonder echt lang zoeken kwam ik in mijn club twee keer de term "lex silencio positivo" tegen. Met excuses aan de 81,8% van de stemgerechtigden die in het stemlokaal aan de Bankokdreef niet kwam opdagen.

Met terugwerkende kracht begrijp ik de glazige blikken die Bob Ruers op de terrassen ten deel vielen volkomen. Doe er uw voordeel mee. Het houdt niet op, niet vanzelf.

Dit afscheid van de raad van mij is slechts ten dele een afscheid. In mijn nieuwe rol als fractiemedewerker van de SP zal ik u in de gaten blijven houden. U bent gewaarschuwd!

Blijft u de raad ermee confronteren als er lulkoek wordt uitgekraamd. Het ga u allen helemaal goed.

(Applaus.)

De **VOORZITTER**: Dames en heren! Wij zijn nu aanbeland bij de top drie. Het zijn de laatste drie mensen van wie wij vandaag afscheid nemen. Wij komen nu bij een heel bijzondere persoon terecht, de nestor, Peter van Corler.

Dit is een buitengewone raadsvergadering. Peter, jij weet als geen ander dat wij een aantal dingen anders doen dan anders. Jij was als nestor jarenlang de spreekstalmeester die vertrekkende wethouders en burgemeesters met een persoonlijke en goudomrande speech uitzwaaide, dus draaien wij vandaag de rollen om. Of je het nu leuk vindt of niet, vandaag sta jij in de spotlights. Het is de vraag wat je in vredesnaam moet zeggen over iemand die maar liefst vier raadsperiodes volmaakte en daarvoor ook al jarenlang actief was als fractiemedewerker. Eigenlijk loop jij al meer dan twee decennia hier in het stadhuis rond.

Als wij met het begin willen beginnen, wordt het lastig. Jij bent iemand die het liefst alles bewaart, maar jouw collega-fractiemedewerkers hebben regelmatig de bezem door het archief gehaald. Dat betekent dat jouw carrière van voor de eeuwwisseling één grote witte vlek is geworden, althans in het archief. Wat wel bewaard is gebleven, is niet minder dan zestien jaar Peter van Corler in de Utrechtse gemeenteraad. Wij zullen de jaren daarvoor nu niet bespreken, want wij hebben de handen hier al vol aan.

Wij leerden jou kennen als het wandelende geheugen van de fractie, maar ook van de hele raad. Jij onthield alles. Jij wist moeiteloos dingen op te lepelen, al jouw terabytes aan dossierkennis, ervaring en smeulige anekdotes zullen wij missen. Jij bent iemand die altijd rustig en weloverwogen

voors en tegens tegen elkaar afweegt. Dat is in een tijd van gemakkelijk politiek gewin en het gestrekte been waarmee soms de debatten wordt ingegaan echt een kwaliteit.

Jij bent ook de bruggenbouwer van de raad gebleken. Het gekke is – ik wist dat niet – dat jij paradoxaal genoeg juist degene was die verantwoordelijk was voor het opblazen van de coalitie vanwege het gedoe rond de Spoorlaan. Daar zit je dan als bruggenbouwer.

Je bent een man van weinig woorden en daarmee de onbetwiste stille kracht van de raad. Sommige mensen vinden dat soms lastig. Zij weten niet hoe benaderbaar je bent. Eigenlijk is het echter zo dat je met iedereen graag een praatje maakt. Je moet echter wel opletten wat je zegt, want dat kan zomaar terugkomen in een afscheidsspeech!

Als je wat zegt, dan snijdt dat altijd hout. Geen onderwerp is jou te gek. Jij bent multi-inzetbaar gebleken. Je bent bereid om overal over mee te denken. Je hebt allerlei portefeuilles gehad: verkeer, Stationsgebied, onderwijs, jeugd, Wmo. Ik zal niet alle commissies noemen waarvan jij deel uitmaakte, want dan ben ik meteen door de tijd heen, maar één wapenfeit wil ik heel graag memoreren. Je moet daar heel trots op zijn. Dankzij jou is er het schuldhulpfonds voor jongeren. Binnenkamers is dat beter bekend als het Peter van Corler Fonds, ook al wil jij daar niets van weten. Jij houdt daar niet van. Maar toch is het zo.

Peter van Corler Fonds of niet, wat jij de afgelopen zestien jaar en daarvoor voor Utrecht betekende, is gigantisch. Wij zullen een hardwerkend raadslid met een heel groot hart voor de stad missen. Wat misschien lonkt – dat zal iets zijn waar jij naar uitkijkt, hoewel je vandaag vast bent overmand door weemoed – is meer tijd voor je gezin, meer tijd voor je katten en zeeën van tijd voor spelletjes en pubquizen. Wij zullen jouw goudomrande speeches zeer missen. Wij zullen er straks nog eentje krijgen. Dan ga ik er even goed voor zitten. Ik zal het hoge niveau van de speeches niet overtreffen, maar ik kan wel iets heel bijzonders aan mijn bijdrage toevoegen. Je hebt niet alleen Utrecht dat onder de indruk van je is, maar ook een ander iemand. Dat is Zijne Majesteit de Koning. Die wil namelijk heel graag laten weten dat hij heeft besloten jou te benoemen tot lid in de Orde van Oranje-Nassau. Dat krijg je als welverdiende bonus naast de raadspenning, de cartoon, de oorkonde en natuurlijk een enorm en oorverdovend applaus. Dat verdient Peter.

(De voorzitter speldt hierna, onder applaus van de aanwezigen, de heer Van Corler de bij de koninklijke onderscheiding behorende versierselen op, en overhandigt hem de raadspenning, de oorkonde en de cartoon.)

De **VOORZITTER**: Dames en heren! Peter zal aan het einde van de vergadering een toespraak houden.

Dan kom ik nu bij Bülent Işık. Lieve Bülent, je kreeg het toch maar mooi voor elkaar. Vlak voor jouw afscheid werd je genomineerd voor de verkiezing tot Raadslid van het Jaar. Helaas won iemand anders – compleet ten onrechte natuurlijk – maar het zou een fantastisch afscheidscadeau voor jou zijn geweest. Vaak zijn dit soort verkiezingen bedoeld als een aanmoedigingsprijs, maar van jou was het bekend dat jij als raadslid na drie termijnen zou stoppen.

Ik wil iets over het juryrapport vertellen dat bij de verkiezing werd gepresenteerd. Dan hoort men van een onafhankelijke jury hoe die over Bülent spreekt – iets moois. Ik citeer: "Bülent loopt al 12 jaar het vuur uit de sloffen voor alle inwoners van Utrecht. Hij is benaderbaar voor iedereen, weet als geen ander wat er speelt in 'zijn' Lombok en de rest van Utrecht en is onvermoeibaar in zijn strijd tegen de uitverkoop van de stad. Als woordvoerder Wonen bindt hij de strijd aan met huisjesmelkers, malafide projectontwikkelaars en komt hij op voor een fijn en betaalbaar huis voor elke Utrechter."

Het is goed dat ze dat ook eens buiten Utrecht zien, zou ik haast willen zeggen, maar voor ons is dat niets nieuws. De afgelopen raadsperioden heb jij je met hart en ziel ingezet voor allerlei onderwerpen, van circulaire economie tot openbare orde en veiligheid, van groen tot grondzaken en van Leidsche Rijn tot de Merwedekanaalzone. Betaalbaar wonen was echt jouw onderwerp. Tegenwoordig is het, zeker gezien de oververhitte woningmarkt hier in de stad, ieders onderwerp. Jij stond bekend als het raadslid dat iedereen op dit thema scherp hield. Dat deed jij op jouw karakteristieke manier van politiek bedrijven; bijvoorbeeld met een amendement om een in Utrecht berucht probleem als schimmelwoningen rigoureus aan te pakken. Ik denk dat veel mensen in deze stad jou daar dankbaar voor zullen blijven.

Waar jij als raadslid zeker ook punten mee scoorde, was dat je altijd in gesprek wilde gaan met alle Utrechters. Je ging de wijken in. Je hoorde de verhalen van de mensen. Je bracht die verhalen naar de raadzaal en je bent in die zin ook een klassieke volksvertegenwoordiger. Jij bracht het woord van de straat naar de raad.

Jij staat bekend als charmant – Merel en ik kunnen daarover meespreken, wij zijn ervoor gevallen – en innemend. Maar – dat zullen de collega's allemaal beamen – ook een temperamentvol raadslid. Kleurrijk in de tijd dat mensen soms allemaal op elkaar gaan lijken – dat zien wij helaas ook bij volksvertegenwoordigers gebeuren – maar jij bent een mooie en opvallende persoon. Jij was in de raadzaal altijd duidelijk aanwezig, altijd op tijd, meestal te vroeg. Dat tekent jouw enorme betrokkenheid bij de stad, de Utrechters en de Utrechtse politiek. Drie termijnen was het maximale voor jou, maar jij hebt er ook het maximale uitgehaald.

Dank je wel, Bülent, voor alles wat je voor Utrecht en de Utrechters hebt gedaan. Dat is veel. Ik wens je alle goeds en alle geluk toe en zeker ook gezondheid. Dat is heel belangrijk.

Er is nog iemand die jou wil bedanken, Zijne Majesteit. Het heeft Zijne Majesteit behaagd om jou te benoemen tot lid in de Orde van Oranje-Nassau. Van harte gefeliciteerd!

(De voorzitter speldt hierna, onder applaus van de aanwezigen, de heer Işık de bij de koninklijke onderscheiding behorende versierselen op, en overhandigt hem de raadspenning, de oorkonde en de cartoon.)

De heer **IŞIK** (PvdA): Voorzitter! Ik denk dat men wel weet wie ik ben. Waar zal ik beginnen? Ik ga even terug naar eind jaren '80. Mijn vader had mij meegenomen naar een bijeenkomst met Joop den Uyl. Pepijn weet dat dit in het Tivoli-gebouw aan de Oudegracht was. Op dat moment werd ik geconfronteerd met de Partij van de Arbeid en met een man vol passie, enthousiasme en motivatie, die de leider van de PvdA was. Mijn vader en ik spraken niet zo goed Nederlands. Ik vroeg mijn vader wat wij daar moesten doen. Mijn vader zei dat het voldoende zou zijn als ik alleen maar zou observeren. Ik ben er met mijn vader heengegaan om Joop den Uyl te zien. Ik was eerlijk gezegd meteen verkocht. Ondanks het feit dat ik niet goed kon horen waar de redevoeringen over gingen, heeft het enthousiasme van Joop den Uyl mij overgehaald om lid te worden van de PvdA. Ik geloof nog steeds in de sociaaldemocratische waarde van de PvdA. Ik ben er heel erg trots op dat ik twaalf jaar namens die partij heb mogen werken.

Een andere reden waarom ik de politiek ben ingegaan, was op de uitslagenavond van de gemeenteraadsverkiezingen. Ik raakte met drie jongens van 16 of 17 jaar oud in gesprek. Zij hadden jasjes en dasjes aan en hadden een biertje in de hand. Hoe langer het gesprek duurde, hoe duidelijker het werd dat het jongens van de VVD waren. Toen dacht ik: als dat de toekomst is van dit land, dan moet er ook een tegengeluid zijn.

Een ander argument waarom ik lid van de PvdA ben geworden, is het volgende. In de tijd dat ik bij Mitros werkte, moest ik op vrijdagmiddag, voordat ik naar huis ging, naar een klant om te zeggen dat zij de huur moest betalen. Anders zou ik de deurwaarder erbij halen. Dat was in de Pauwstraat. De vrouw pakte haar portemonnee. Er zat 25 gulden in. Zij zei dat zij met dat bedrag de komende week moest rondkomen en dat zij drie kinderen had. Dat is de gebeurtenis waarom ik de politiek ben ingegaan.

Ik ben er trots op dat ik deze stad kon dienen.

Allereerst wil ik mijn vrouw bedanken. Dank je wel omdat je al die tijd naar mijn gezeur hebt geluisterd. Je bent een geweldig mens. Ik hou van je.

Kees Grimbergen schreef in zijn column over de persoon die het geheime wapen van Bülent Isik was. Dat was mevrouw Prins. Zij zit daar. Dank u wel, mevrouw Prins. U hebt voor mij altijd de benen uit uw lijf gelopen. Dank daarvoor.

Daar zit ook een heel erg gewaardeerde ex-collega van mij, Kees Rombouts. Hij was mijn steunpilaar op momenten dat ik het soms even niet meer zag zitten. Dan belde ik Kees op en vroeg hem om hulp. Kees zei dan wat ik moest doen. Dank je wel, Kees.

Er zijn veel mensen in mijn omgeving die mij dierbaar zijn. Ik wil ze allemaal bedanken. Ik wil vooral de samenleving bedanken die mij de kans heeft gegeven om twaalf jaar lang in deze raad mijn werk te kunnen doen. Samenleving van Utrecht: dank je wel.

Ik wil ook de PvdA bedanken. Ik wil de griffie bedanken. Ik wil de bodes bedanken. Ik wil de politie bedanken. Ik wil de corporaties bedanken.

Ik heb één verzoek. Wij zijn heel blij dat wij er één zetel bij hebben gekregen en groter zijn geworden. Nogmaals, gefeliciteerd! De opdracht is de volgende. Wij zien dat de opkomst bij de verkiezingen heel laag is geweest. Kunnen wij erachter komen hoe wij ervoor kunnen zorgen dat de opkomst geen 56% is, maar 80% of 90%? Die opdracht moeten wij met elkaar hebben. Daartoe moeten wij aan het werk gaan, ook de collegepartijen.

Ook het college, de wethouders en de burgemeester hebben een belangrijke opgave.

Ik heb mijn best gedaan voor deze stad. Het ga jullie goed. Veel succes in de komende periode!

(Applaus.)

De **VOORZITTER**: Dames en heren! Last but not least: Heleen de Boer.

Beste Heleen. Jij hebt gehoord dat wij vandaag even wat doopcelen moeten lichten. Soms ontdek je dan van gemeenteraadsleden onvermoede kanten. Ik hoorde dat jij ooit, samen met je broer, meedeed aan het wervelende woordspel van het televisieprogramma Boggle. Ik moest de spelregels van het Wervelende Woordenspel even opzoeken, want dit speelde zich af in een tijdperk dat het prijzengeld nog in guldens werd uitbetaald. Hopelijk ligt de videoband nog ergens in de kluis bij Beeld en Geluid.

Eén anekdote is zeker bewaard gebleven. Jij spelde het woord "hetero" verkeerd, waarop presentator Frank Kramer zijn hand op jouw schouder legde en jij – volgens je moeder althans – een dodelijke blik teruggaf. Maar de aflevering wonnen jullie lekker wel.

Dat je een dodelijke blik kunt hebben, heb ik gelukkig niet vaak meegemaakt, één keertje misschien.

Je staat bekend als iemand die zich niet snel gek laat maken. Als iemand – zoals jij – actief bent in de vakbondswereld, is dat zeker geen slechte eigenschap. Je bent als geen ander iemand die rust in de tent brengt en rust in de tent houdt, wat jou de bijnamen "de Boeddha van Utrecht" en

"onze Friese Boeddha" heeft bezorgd. Wij zijn echt diep gegaan. Ik had die bijnamen niet kunnen bedenken, want een Boeddha zit stil en jij bent altijd in beweging.

De drie laatste perioden heb jij je voor Utrecht ingezet. Jij hebt dat met totale overgave gedaan. Jij hebt je hard gemaakt voor de positie van de sekswerkers, zoals voor hun recht op privacy en het voorkomen dat hun gegevens in verkeerde handen zouden vallen.

Andere belangrijke bijdragen zijn de komst van de regelarme bijstand – voor veel mensen van grote betekenis – en het behoud van de langdurigheidtoeslag voor mensen in de bijstand en een vuurwerkverbod in de parken.

Je weet als geen ander dat de politiek soms een puzzel is, het is toch net even wat anders dan een potje Boggle, maar als fractievoorzitter en als coalitieleider heb jij altijd je schouders eronder gezet, geruggensteund door een enorme dossierkennis. Je was de wandelende harde schijf van de gemeenteraad waar alles op staat. Je bent nooit te beroerd om anderen te helpen. Jij bent iemand die heel hard werkt. Wij zullen na vandaag, na je vertrek, echt een enorme berg kennis en een heleboel ervaring kwijtraken. Dat is best zuur.

Op Insta deelde jij laatst een foto – ik volg jou, zoals je weet – van een mandarijntje en een banaan. Jij was voor het eerst sinds tijden weer op kantoor. De verse vitamines lagen klaar op je bureau, maar de fietstocht tegen de wind in viel je zwaar. Hopelijk heb je onderweg extra lang kunnen genieten. Een fietstocht stemt vaak tot nadenken, bijvoorbeeld over de grote stappen die Utrecht met haar verkeersbeleid heeft gezet: meer ruimte voor voetgangers en fietsers. Daar heb jij je altijd sterk voor gemaakt en een grote bijdrage aan geleverd, waar Utrecht jou dankbaar voor is, naast alles wat je de afgelopen twaalf jaar hebt gedaan, als raadslid, als fractievoorzitter en als coalitieleider. Je hebt je er met hart en ziel voor ingezet.

Je krijgt de cartoon en zeker ook de raadspenning, maar dat is nog niet alles. Het is niet de hand van Frank Kramer op je schouder, maak je geen zorgen.

Ik hoop eerlijk gezegd dat jij dit wel op prijs stelt. Het heeft Zijne Majesteit behaagd om ook jou te benoemen tot Lid in de Orde van Oranje-Nassau. Ik wil jou daarmee heel erg feliciteren en vooral ook namens ons allemaal ontzettend veel dankzeggen voor alles wat jij hebt betekend, ik denk ook voor velen in collegiale zin. Dank je wel.

(De voorzitter speldt hierna, onder applaus van de aanwezigen, mevrouw De Boer de bij de koninklijke onderscheiding behorende versierselen op, en overhandigt haar de raadspenning, de oorkonde en de cartoon.)

Mevrouw **DE BOER** (GroenLinks): Voorzitter! Je hoeft geen student of starter te zijn om je te realiseren dat je hier iets mag zeggen. Het is misschien leuk om te vertellen – ook Bülent deed dat – waar de interesse voor politiek vandaan komt. Mij is die interesse met de paplepel ingegoten. Ik was een jaar of twaalf toen mijn vader in de gemeenteraad zat voor Progressief Sneek – een soort GroenLinks avant la lettre – en mij vroeg of ik het cassettebandje nog had waar dat liedje over woningnood van Boudewijn de Groot op stond. Wij zijn helaas sinds die tijd niet veel opgeschoten. Ik had dat bandje. Hij heeft dat in de gemeenteraad afgespeeld. Ik vond het geweldig dat mijn muziek in de gemeenteraad van Sneek werd afgespeeld. Daar is het zaadje geplant.

Na Progressief Sneek heeft mijn vader ook aan de wieg gestaan van GroenLinks. Ook daarvoor ben ik hem dankbaar. Anders had de mooiste, beste en leukste partij in Nederland misschien helemaal niet bestaan. Dat zou jammer zijn geweest. Dan had ik hier niet gestaan.

Ook mijn moeder heeft mij altijd gesteund bij alles wat ik deed, sowieso al toen ik op de middelbare school zat. Ik kon het minst goed leren van ons allemaal. Dat valt best mee hoor, maar ik

heb een zeer slimme broer en een zeer slimme zus. Mijn moeder zei altijd dat een zes van mij meer waard was dan een acht van mijn broer. Dat vond ik leuk, maar hij wat minder. Dat is de stimulans die ik van huis uit heb meegekregen. Mijn moeder was mijn trouwste fan. Ik zing in een heel leuk koor. Mijn moeder kwam bijna altijd kijken. Ik heb altijd haar steun gehad, ook van mijn partner.

Een baan en het raadswork is best veel. Ik hoef jullie dat niet te vertellen. Mijn partner zorgde ervoor dat om zes uur het eten op tafel stond en dat de boodschappen waren gedaan. Het was prima geregeld. Vooral de kritische blik thuis – hij is nog veel linkser en radicaler dan ik – konden de GroenLinks-fractie en ik goed gebruiken.

In de GroenLinks-fractie zelf heb ik een aantal fracties meegemaakt. Ik heb altijd heel prettig samengewerkt met werkelijk alle andere raadsleden en met alle fractiemedewerkers en wethouders die er zijn geweest. Ik wil echter een aantal mensen speciaal noemen. De eerste is Peter van Corler, met wie ik altijd samen naar huis fietste. Onderweg konden wij altijd nog de fractievergadering evalueren, of bedenken wat wij aan moesten met een conflict in de coalitie of met een onderwerp in de raad. Dat heeft mij heel veel gebracht.

Ook Steven de Vries uit de vorige fractie, die mij als vicefractievoorzitter heeft geleerd hoe belangrijk de menselijke kant is. Ik ben zelf heel erg van de inhoud en hoe de zaken procedureel lopen, maar juist aandacht voor de mensen achter de poppetjes in de raad heeft Steven mij bijgebracht. Ik heb veel van hem geleerd.

Marry Mos zei dat ik als nummer 10 was binnengekomen, maar na twee jaar zei ze het stokje van de fractievoorzitter aan mij te willen overdragen. Alleen al dat vertrouwen heeft mij veel goed gedaan en het is zo gebeurd.

Het is jammer dat Thijs en Erwin de raad in deze periode te vroeg hebben moeten verlaten, maar daardoor hebben zij mij de kans gegeven om de onderwerpen openbare ruimte, groen en mobiliteit nog een tijdje te doen, waarin ik mij echt heb kunnen uitleven. Volgens de heer Te Hoonte ben ik interruptiekampioen geworden. Ik heb dat zelf niet voorzien, maar zo interessant waren deze onderwerpen voor mij. Voor wat dat betreft, dank.

Dit brengt mij bij een aantal mensen van buiten de fractie die ik wil bedanken, in de eerste plaats Jony en Rachel voor de prettige samenwerking in de coalitie. Wij noemden onszelf "the girlpower group". Dat was eerlijk gezegd een verademing vergeleken met de vorige coalitie. Ik noemde het coalitieoverleg toen wel eens "het testosteronhok". Klaas en Dimitri vertoonden daar om en om haantjesgedrag, zodat Tim vervolgens riep: "En nou door!" Daar zat ik tussen. Overigens niets ten nadele van Klaas, Dimitri en Tim. Dat zijn zeker buiten de raad om reuze gezellige mensen, maar als je met hen afspraken moet maken, is het soms wat minder. Dimitri heeft mij overigens bij een bezoek aan de Wijnbar dichterbij dronkenschap gebracht dan ik eerder mocht meemaken. Daar is bij mij echter niet veel voor nodig: weinig eten, twee wijntjes en het is gedaan.

Ik wil de mensen die in de raad blijven iets meegeven. Een aantal mensen heeft al eerder gezegd dat men, hoezeer men qua ideeën verschilt, het met elkaar een beetje leuk moet houden. In de wereld om ons heen is er al polarisatie genoeg. Het is niet nodig dat wij dat in de raad verergeren of dunnetjes overdoen. Wees vooral in het debat scherp op de inhoud en betrokken bij elkaar. Wees vooral goed voor de stad. Dank jullie wel.

(Applaus.)

De **VOORZITTER**: Dames en heren! Ik wil de namen noemen van de leden die blijven. Dat is leuk. Wij verwachten deze leden morgen: Maarten Koning, Has Bakker, Suzanne Schilderman, Ralph Peters, Julia Kleinrensink, Fred Dekkers, Rachel Heijne, Pepijn Zwanenberg, Melody Deldjou Fard, Marijn de Pachter, Tess Meerdink, Gertjan Te Hoonte, Rick van der Zweth, Hester Assen, Jantine

Zwinkels, Bert van Steeg, Maarten van Heuven, Anne Sasbrink, Rick van der Graaf, Magmut Sungur, Cees Bos en David Bosch. Ook jullie krijgen allemaal een cartoon.

Ik geef met veel plezier het laatste woord aan onze nestor, Peter van Corler.

De heer **VAN CORLER** (GroenLinks): Voorzitter! Wie had verwacht dat de zinnestelsels: "sorry, ik stond nog op mute, ik kon het knopje niet zo snel vinden", "wat zei je; je bleef even hangen" en "was het een oud handje?" zo ongeveer de meest gehoorde zinnestelsels zijn van deze raadsperiode. Toen wij nog maar kort terug in het verbouwde en verduurzaamde Stadhuis waren, ging de deur alweer op slot. Wij hebben in de raad vaak gezegd dat wij minder tijd in het Stadhuis wilden doorbrengen, maar ik denk niet dat dit ons voor ogen stond. Ik ging na een tijdje hoofdzakelijk online werken zelfs terugverlangen naar de tijd dat wij op de Varrolaan hebben gebivakkeerd.

Het was een raadsperiode die werd getekend door heftige gebeurtenissen. Ook de burgemeester heeft die even genoemd: de tramsaanslag – waar wij onlangs voor het eerst samen op het 24 Oktoberplein bij hebben kunnen stilstaan – de coronapandemie, waar iedereen op één of andere wijze door is geraakt en de oorlog die op dit moment woedt in Oekraïne. Geen enkele andere raadsperiode die ik heb meegemaakt, is zo getekend door zulke ingrijpende gebeurtenissen en zoveel leed. Naast dit leed hebben deze gebeurtenissen ook laten zien hoe veerkrachtig en solidair Utrecht en de Utrechters kunnen zijn. Er was De Stille Tocht, met een bonte mix aan Utrechters die zij aan zij liepen om steun te betuigen aan de slachtoffers en de nabestaanden van de aanslag om te laten weten dat Utrecht nooit buigt. Er zijn in de coronatijd initiatieven genomen om de mensen die het nodig hadden te steunen, zoals de verschillende acties en het opvangen van vluchtelingen uit Oekraïne. Dit laat zien dat veel Utrechters, als het erop aankomt, het vanzelfsprekend vinden om er te zijn voor hen die dat nodig hebben.

De afgelopen twee jaar werd regelmatig gesproken over "het nieuwe normaal". Eerst het nieuwe normaal van de anderhalvemetersamenleving. Nu gaan wij weer terug naar een ander nieuw normaal. Je kunt je sowieso afvragen wat normaal is, maar wat er in het algemeen onder wordt verstaan, verandert ook regelmatig.

Toen ik in februari 2001 als fractiemedewerker mijn eerste stappen in het Stadhuis zette, was het heel gebruikelijk dat tijdens de raadsvergaderingen de antichambre achter mij blauw stond van de sigarettenrook. Dat was in de tijd dat de wethouders nog lid waren van de raad, schriftelijke vragen op papier moesten worden ingeleverd en de ondersteuning van de raad hoofdzakelijk werd verzorgd door Sandy en Emiel. Er waren geen pasjes nodig om ergens het stadhuis binnen te komen. De papieren post werd neergelegd in een open kast waar iedereen bij kon.

Door de ogen van nu is dat misschien moeilijk voor te stellen, maar dat was het "normaal" van die tijd. Het huidige normaal ziet er anders uit, niet alleen hier in het stadhuis, maar zeker ook in de stad. In mijn eigen maidenspeech, of wat daarvoor moest doorgaan, vertelde ik dat wij blij waren met wel duizend extra fietsenrekken die er in het Stationsgebied bij zouden komen. Volgens mij staat de teller nu boven de 30.000 fietsenrekken in het gebied en is iedereen gewend aan de grootste fietsenstalling ter wereld. Veel inwoners en bezoekers van de stad kennen dat al niet meer anders. Het is voor hen normaal. Overigens was de zogenaamde maidenspeech van mij hooguit drie zinnen lang en werd die door de co-nestor Alice van Rooij gememoreerd met de woorden: "Ik feliciteer de heer Van Corler met zijn maidenspeech". Ook hier geldt: het is maar wat je met elkaar bestemt als "normaal".

Een andere mijlpaal die in deze periode werd bereikt, is het terugbrengen van het water in de Singel. Het rondje Singel is onderdeel geworden van het steeds veranderende gezicht van de stad. Waar nog niet zo lang geleden de kortste snelweg van Nederland lag, stroomt nu water, waarlangs

veelvuldig wordt gewandeld, alsof het nooit anders is geweest. Er zijn nog veel meer zaken die onderdeel zijn van het nieuwe normaal of die dat snel zullen worden, zoals het veel meer werken op basis van vertrouwen bij Utrechters die een steuntje in de rug nodig hebben. Of het jongerenfonds dat net werd gememoreerd.

De raad heeft een belangrijke rol bij het vormgeven van het nieuwe normaal in Utrecht. Dat is bijzonder. Dat moeten wij koesteren. Dit is niet overal vanzelfsprekend.

In de afgelopen vier raadsperioden heb ik mogen samenwerken met 156 collega-raadsleden, 20 wethouders en vijf burgemeesters. Natuurlijk konden wij inhoudelijk flink van mening verschillen. Je zou haast kunnen zeggen dat onenigheid een onderdeel was van onze core business.

Misschien ben ik naïef, of heb ik een te rooskleurig beeld, maar ik ben ervan overtuigd dat al deze mensen het werk hebben gedaan vanwege hun liefde voor Utrecht en de Utrechters. Je houdt dit werk volgens mij niet vol als je die motivatie niet hebt. Ik ben in mijn tijd als raadslid veel burgers en ambtenaren tegengekomen die zich met dezelfde gedrevenheid voor de stad hebben ingezet. Ik wil al deze mensen bedanken voor hun betrokkenheid en hun inzet. Zelf heb ik het raaswerk jarenlang kunnen doen naast het zijn van huisvader. Ik nam de hoofdmoot van de zorgtaken voor mijn rekening en kon die goed combineren met het raadswerk. Dat had als voordeel dat ik er bovengemiddeld veel tijd in kon stoppen. Mijn zoon kent mij niet anders dan dat ik raadslid ben. Toen hij twee jaar oud was, ben ik begonnen en net nu hij oud genoeg is om zelf te stemmen, stop ik ermee.

Toen mijn zoon een zelfstandige puber werd, ben ik naast het raadswerk in een reguliere baan gaan werken. Dat was een flinke overgang. Daardoor ben ik er steeds meer van overtuigd geraakt dat het steeds moeilijker houdbaar wordt om het raadswerk in een stad als Utrecht te zien als nevenfunctie, niet alleen qua tijdsbesteding, maar ook voor wat betreft de binding met de stad. Ik heb de afgelopen jaren door mijn reguliere werk veel minder met mijn voeten in de Utrechtse samenleving kunnen staan dan in de tijd daarvoor. Ik wil absoluut geen discussie opentrekken over fractieondersteuning, maar het is wel nodig om na te denken over de vraag hoe raadsleden hun werk beter kunnen doen en tegelijk de democratische legitimatie van het werk kunnen waarborgen, niet alleen lokaal, maar ook landelijk. Met de verdere versnippering in de raden en de vele taken die de gemeente heeft, is het de vraag of de huidige werkwijze houdbaar is. Voor de duidelijkheid: de oplossing heb ik niet, want anders was dit wel hét moment om die uit de doeken te doen.

Vandaag zwaaien 23 raadsleden af, soms met frisse tegenzin, soms met lichte opluchting. Het is goed dat er in de gemeenteraad regelmatig vernieuwing is. Dat geeft nieuwe ideeën, frisse dynamiek en een nieuw elan. Het nadeel is dat delen van het collectieve geheugen van de raad verdwijnen. In de nieuwe raad zullen maar weinig raadsleden zijn die weten waar de afkorting ALU voor staat. Ik zie twee opgestoken handen. Daar zijn in de raad veel verhitte debatten over geweest. Een andere vraag is: wat deed het AB-BRU ook alweer?

Het collectieve geheugen kan handig zijn. Soms vraagt het raadswerk een heel lange adem. Een van de eerste onderwerpen waar ik als raadslid in deze zaal het woord heb gevoerd – het was in 2006 – is trajectdeel Z90 van de HOV-Zuidradiaal of, in begrijpelijke taal, de busbaan over de Van Zijstweg. Het ging onder andere over het behoud van de hovenierswoning, beter bekend als het Huisje van Mien. Door afspraken in het kader van de bereikbaarheid van het Stationsgebied van vele colleges geleden, zou dat gesloopt moeten worden, maar gelukkig staat het Huisje van Mien er nog steeds. Na veel gepuzzel, inzet van betrokkenen, ambtenaren en bewoners en het nodige onderhandelen is er uiteindelijk de variant uitgekomen die vorig jaar officieel is geopend. Overigens kan het ook heel snel gaan, zoals die keer dat ik tijdens de behandeling van mondelinge vragen

vroeg of ik een slijptol kon lenen om een paaltje te verwijderen dat plotseling midden op een fietspad was neergezet, maar dat de volgende ochtend al was verdwenen.

Ik wens de nieuwe raad veel inspiratie, ongeduld, realiteitszin, idealisme, lol en gedrevenheid toe bij het werk in de komende vier jaar. Ik dank iedereen in de stad, het Stadsbestuur en zeker ook hier in het Stadhuis die het mogelijk heeft gemaakt om vanuit de raadzaal vorm te geven aan steeds weer een nieuw normaal.

Bedankt allemaal!

(Applaus.)

2. Proces-verbaal van de zitting van de commissie tot het onderzoek van de geloofsbrieven van nieuwbenoemde leden van de raad van de gemeente Utrecht.

De **VOORZITTER**: Dames en heren! Wij gaan nu terug naar de orde van de vergadering, naar de commissie tot het onderzoek van de geloofsbrieven. Ik geef het woord aan de voorzitter van de commissie, de heer Gilissen.

De heer **GILISSEN** (voorzitter commissie tot het onderzoek van de geloofsbrieven): Voorzitter! Dit is best een bijzonder moment. Sommige mensen weten het niet, maar de oude raad beslist over de toelating van de nieuwe raad. Dat zullen wij nu doen. Sterker nog, dit is ook het moment waarop de raad kan besluiten tot een hertelling of zelfs een herstemming. Het feit dat daartoe geen initiatieven zijn genomen, laat volgens mij zien dat wij kunnen terugkijken op een goede en zorgvuldige verkiezing. Ook dat is wat waard. Volgens mij is het proces goed gegaan.

Dan nu het proces-verbaal van de zitting van de commissie tot het onderzoek van de geloofsbrieven van de nieuwbenoemde leden van de raad van de gemeente Utrecht. Ik heb samen met de leden de heer Van Corler en mevrouw Bijsterbosch onderzoek gedaan naar de geloofsbrieven van de volgende, op 21 maart 2020 benoemd verklaarde leden van de gemeenteraad: Mariam Al-Saqaff, Hester Assen, Has Bakker, Linda Bode, Cees Bos, David Bosch, Bina Chirino, Venita Dada-Anthonij, Fred Dekkers, Melody Deldjou Fard, Gert Dijkstra, Mahaar Fattal, Rik van der Graaf, Rachel Heijne, Meike Hellevoort, Yvonne Hessel, Maarten van Heuven, Gertjan te Hoonte, Ingeborg Hornsvelt, Esma Kendir, Julia Kleinrensink, Maarten Koning, Ruud Maas, Tess Meering, Stevie Noltén, Annemarijn Oudejans, Marijn De Pagter, Charlotte Passier, Ralph Peters, Ilse Raaijmakers, Margreet Ramaker, Anne Sasbrink, Susanne Schilderman, Lisanne Snippe, Bert van Steeg, Hessel Stellinga, Nadia Stylianou, Mahmut Sungur, Mohamed Talhaoui, Maartje Vermeulen, Dirk-Jan van Vliet, Berdien van der Wilt, Pepijn Zwanenberg, Rik van der Zweth en Jantine Zwinkels.

De commissie is tot de conclusie gekomen dat zij allen voldoen aan de wettelijke vereisten voor het raadslidmaatschap. Ook hebben zij geen functies die onverenigbaar zijn met het raadslidmaatschap. Alle nieuwe raadsleden krijgen morgen, bij hun installatie, een gedragscode overhandigd en worden geacht hiernaar te handelen.

Een aantal van de benoemd verklaarde raadsleden heeft op dit moment een nevenfunctie die mogelijk gevolgen kan hebben voor het woordvoerderschap in deze raad of het stemmen over bepaalde onderwerpen. De commissie gaat ervan uit dat de benoemd verklaarde raadsleden en de raad zelf erop zullen toezien dat dit niet gebeurt en dat dit op een goede wijze zal plaatsvinden.

Dit geconstateerd hebbende, adviseren wij de raad daarom ook om allen toe te laten als leden van de raad van de gemeente Utrecht.

De **VOORZITTER**: Dank u wel.

Dames en heren! Ik stel voor om overeenkomstig het advies van de commissie te besluiten om alle 45 gekozen raadsleden toe te laten tot de gemeenteraad van Utrecht.

De 45 gekozen raadsleden worden daarop bij acclamatie toegelaten als lid van de gemeenteraad van Utrecht.

De **VOORZITTER**: Dames en heren! Heel veel dank aan eenieder. Ik wens iedereen alle goeds toe. Wij zien elkaar straks nog.

De voorzitter sluit hierna, te 17.35 uur, de vergadering.

INHOUD

1. Opening van de vergadering	Pag. 1
3. Afscheid van de vertrekkende raadsleden	Pag. 2
2. Procesverbaal van de zitting van de commissie tot het onderzoek van de geloofsbrieven van nieuwbenoemde leden van de raad van de gemeente Utrecht	Pag. 30